

HRVATSKI glasnik

Godina XXII, broj 22

31. svibnja 2012.

cijena 200 Ft

Foto: Stipan Balatinac

Komentar

Treba biti na oprezu

Postavljene su razne teorije o tome je li identitet urođen ili se stječe. Neki smatraju da je nacija urođena odlika jedne osobe, pa se kao osnovna veza između pripadnika nacije vidi krvna veza. Druge teorije govore o tome da su granice između etničkih skupina propusne i da osoba u toku života može mijenjati svoju etničku pripadnost. Možda jedna teorija dopunjuje drugu, jer ako je urođen, i onda utječu na njega vanjske okolnosti pa se mijenja, možda se jača, a možda slabi ili uz jak utjecaj se mijenja. Pojam identiteta vezan je za svakog čovjeka, to ga određuje i daje mu smisao, a prema stručnjacima najviše se razvija u mladenačkoj dobi, kada se mladi počinju odvajati od vrijednosnih sustava i načina življenja roditelja i pokušavaju ostvariti više životne slobode i nezavisnosti te postati ličnosti za sebe. Upravo u mladenačko doba kada je osoba najviše u dodiru sa školskim ustanovama, u tome vrlo važnu ulogu ima odgoj i obrazovanje. Nije slučajno da i država smatra važnim Nacionalni osnovni program (NAT), čije je izmjene nedavno prihvatio Parlament. Novi program smatra istaknutim područjem domoljublje, ćudoređe (moralnost), odgoj na građanski i obiteljski život, odnosno kulturu gospodarenja financijama. Novi program jednako tako daje važnu ulogu nacionalnim tradicijama, razvoju nacionalne samobitnosti, među kojima spominje i njegovanje identiteta narodnosti u Mađarskoj. Sam program ukazuje na važnost odgoja glede razvoja identiteta. I mi Hrvati u Mađarskoj trebamo biti načisto s time da je jedini izgled očuvanja našega jezika i kulture ako izgradimo dobar sustav školstva, jer temelj opstanka i budućnosti Hrvata jesu obrazovanje i odgoj. Novi zakon o obrazovanju i novi Nacionalni osnovni program sa svojim promjenama utječu i na naše narodno školstvo, a hoćemo li nove uvjete uspjeha iskoristiti pozitivno, mislim da to ovisi o nama. Znamo da od nove godine ustanove javnog obrazovanja prelaze u državne ruke, narodnosti imaju mogućnost preuzeti svoje škole, ali zasada nema informacija o financijskim jamstvima, pa za preuzimanje nema hrabrosti. Prema novim informacijama prelaženje ustanova u državne ruke odvijat će se pod upravljanjem Ministarstva nacionalnih resursa. Utemeljiti će se organizacija koja će se brinuti o održavanju ustanova, obavljati zadatke održavatelja, administracijskih poslova oko gospodarenja, imat će pravo poslodavca nad ravnateljima i osigurati nastavna pomagala za ustanove. Ta će organizacija imati svoje urede i u kotarima. Hoćemo li u takvim uvjetima utjecati na svoje obrazovanje i brinuti se o njemu? Trebamo izboriti da u onim kotarima gdje se odvija i narodno obrazovanje, u uredima bude stručnjaka i za narodno školstvo (najbolje je ako je osoba pripadnik narodnosti). Nova će organizacija imati pravo poslodavca i nad ravnateljima naših ustanova. Hoće li ona odrediti i uvjete raspisivanja natječaja za ravnatelje ili imati odlučujuću ulogu oko njihova izbora? O tome još nema informacija, jedino je državna tajnica za obrazovanje izjavila da preuzimanjem ustanova u državne ruke ravnatelji ostaju na mjestima do kraja svojih mandata. Ipak, ubuduće bilo bi narodnostima vrijedno konzultirati i u vezi s tim, da kod odabira voditelja školske ustanove glavnu riječ ima određena narodna zajednica. Novi će program vratiti i sustav nadzora, odnosno savjetodavanja, što će obavljati osposobljeni pedagozi. Vjerujem da će naše školstvo imati svoje nadarene stručnjake za obavljanje tog zadatka. Pripremaju se i okvirni programi na temelju kojih će škole trebati izraditi svoje programe do kraja ove godine. Tu nam se nudi također prilika da izradimo dobre programe radi našega napretka, radi očuvanja nacionalne samosvojnosti gdje je jedan od važnih čimbenika dobro organizirano školstvo, jer iako je kod nekih osoba identitet urođen, ako se on ne njeguje, može se i izgubiti.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Hrvatska dvojezična škola, ili u školi gdje se odvija predmetna nastava hrvatskoga materinskoga jezika, konkurentna je samo onda ako ostvaruje izvrsne rezultate na polju nastave, u prvom redu hrvatskoga jezika, jer to joj je profil. Nastavnik fizike vjerojatno je najzadovoljniji ako njegov učenik ide i postiže na natjecanjima dobre rezultate... Ostanimo kod dvojezičnosti. Kada govorimo o hrvatskom školstvu u Mađarskoj, onda govorimo o dvojezičnim hrvatskim školama (ima ih na papiru sedam), i školama u kojima se hrvatski jezik predaje u satnici materinskoga jezika, četiri sata

lom u nadležnosti Hrvatske državne samouprave, te dvojezične škole i vrtiće u Martincima, Koljnofu, Bizonji, i Petrovom Selu. Napomenimo kako iz potonjih veoma mali broj učenika nastavlja srednjoškolsko obrazovanje u hrvatskim gimnazijama u Mađarskoj. Tih dvadesetak škola (i vrtića?) u kojima se nastava (odgoj) hrvatskoga jezika odvija u satnici materinskoga narodnog jezika. Hrvatska državna samouprava već petnaestak godina krozi sustav natjecanja namijenjen učenicima spomenutih škola nastoji na

Posljednjih smo godina svjedoci kako se iz nekih škola učenici ne odazivaju na državna natjecanja, kada je u pitanju ocjena znanja iz hrvatskoga jezika i književnosti, narodopisa te na državne smotre u kazivanju stihova na hrvatskome jeziku (ako me sjećanje dobro služi, izuzetak su tek natjecanja u izlaganju projektnih tema u sustavu Croatiadinih natjecanja!?!?!). Što je razlog tome?

tjedno (u takvoj nastavi prava su iznimka djeca s kojima možete razgovarati na hrvatskom jeziku) kao predmet te ima još i takvih školskih ustanova diljem Mađarske u kojima se hrvatski jezik odvija u satnici stranoga jezika, tri sata tjedno, ili kružoka, od jedan do dva sata tjedno. Naravno, u potonjima jedva da možemo govoriti o njegovanju nacionalnog identiteta. Zadatak je to dvojezičnih škola jer bi one, bar po zakonskim propisima, trebale imati pedagoški zbor, koji je osposobljen za provedbu očuvanja kulture, tradicija, jezika i njegovanje nacionalne samobitnosti kroz dvojezičnost. Određeni dio predmeta uz predmet hrvatskoga jezika i književnosti predaje se na hrvatskom jeziku, zato je škola dvojezična, tu je i narodopis, komunikacija izvan nastavnog sata, sat s razrednikom, te brojni drugi predmeti... Hrvati u Mađarskoj, iako zakonska osnova postoji, nemaju jednojezične hrvatske škole, ni osnovnu ni gimnaziju. Imaju dvije dvojezične gimnazije i nekoliko dvojezičnih škola, dva školska centra s dvojezičnim vrtićem, osnovnom školom i gimnazijom, santovački školski centar s dvojezičnim vrtićem i osnovnom ško-

loma državnoj razini okupiti nadarene kazivače stihova i priča (manje priča), likovnjake, (ima ih bezbroj jer nema jezične barijere), i izlagače projektnih tema, dok je odavno odustala od raspisa natječaja za male spisatelje, smotre dječjih kazališnih skupina... Ne znam razlog tomu???

Posljednjih smo godina svjedoci kako se iz nekih škola učenici ne odazivaju na državna natjecanja, kada je u pitanju ocjena znanja iz hrvatskoga jezika i književnosti, narodopisa te na državne smotre u kazivanju stihova na hrvatskome jeziku (ako me sjećanje dobro služi, izuzetak su tek natjecanja u izlaganju projektnih tema u sustavu Croatiadinih natjecanja!?!?!). Što je razlog tome? Ne može biti dugi put jer se natjecanja, bar ova potonja, rotirajući odvijaju po regijama u kojima žive Hrvati u Mađarskoj. Smotre su prilika za djecu da vide kako nisu sami, a ako su i u svojoj sredini najbolji, imaju priliku suočiti se i sa znanjem drugih najboljih. Stoga više nego začuđuje ova pojava. Nije lako nagovoriti djecu, ali je to zadatak. Ako se i povraća u autobusu, i ako se «izgubi» cijeli dan, on ne može biti izgubljen jer je on dio onoga što se zove mozaik u građenju nacionalnog identiteta mladih Hrvata. Glavni je profil dvojezičnih hrvatskih škola znanje hrvatskoga, škola ostvaruje svoj zadatak onda ako hrvatsku izobrazbu u svim segmentima obavlja na najvišoj mogućoj razini, a ne primjerice izobrazbu tjelesničarstva ili likovnoga odgoja.

Branka Pavić Blažetin

Aktualno

Na redovitoj skupštini HDS-a u Budimpešti

*Odluke o izvješćima, bilanci „Croatice” i pripremama državnih priredaba
Imenovani ravnatelj santovačke, i v. d. ravnatelj pečuške hrvatske škole,
istovremeno raspisan natječaj za ravnatelja*

U Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu u Budimpešti, 19. svibnja održana je redovita skupština Hrvatske državne samouprave, kojoj je, uz četiri opravdano odsutna, nazočilo 24 člana.

Skupština je započela izvješćima predsjednika o radu između dviju sjednica, nadalje o izvršenju odluka kojima je rok istekao, i onima za koje je bio ovlašten predsjednik, koja su uz usmenu dopunu pismenog izvješća jednoglasno prihvaćena. U svezi sa potpisivanjem ugovora s Gradom Pečuhom o primopredaji Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslava Krležu” u Pečuhu 24. travnja, Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, uz ostalo reče kako se očekuje da će nakon skorašnje izmjene zakona o nacionalnoj imovini biti postignut i dogovor o vlasništvu školskog zdanja. Na vijećničko pitanje, što je s tiskanjem knjige Živka Mandića čiji je rukopis Skupština potkraj 2010. godine putem raspisanog natječaja odabrala za tiskanje, reče kako je po njegovim saznanjima knjiga u Croatici pripremljena za tisak.

Skupština je s usmenim izmjenama i dopunama prihvatila i bilancu Neprofitnog poduzeća „Croatica” za 2011. godinu. Pri tome je voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga izvijestio nazočne o zasjedanju Nadzornog odbora, naglašujući uz ostalo kako je nakon usklađivanja s „Croaticinim” knjigovodstvom utvrđeno da je iznos vlasničkog predujma 112 milijuna forinta. On je istodobno predložio da Skupština ovlasti vlasnika, odnosno predsjednika, da najkasnije do 31. svibnja na vlasničkoj sjednici odobri bilancu. Isto je potvrdila i auditorica gđa Csende, te istaknula kako to nije knjigovodstvena omaška, nego tehničko pitanje koje se prije nije moglo predvidjeti, čime je s 4,15 milijuna forinta porastao rezultat i glavni iznos bilance Neprofitnog d. o. o. „Croatica”. Svoje primjedbe na „Croaticino” poslovanje izložila je zastupnica Jelica Pašić Drájkó, koja je uz ostalo ukazala na potrebu

da se u „Croaticinom” proračunu jasnije odijele pojedine djelatnosti, a upitala je i o kvaliteti nekih izdanja.

Skupština je jednoglasno prihvatila prijedlog Odbora za kulturu, vjerska pitanja, mladež i šport o organiziranju državnog hodočašća u Santovu, koji je izložio predsjednik Stipan Ba-

latinac. Prema njegovim riječima, državno hodočašće ove godine održat će se u svetištu na santovačkoj Vodici, 8. rujna, povodom blagdana Male Gospe, i u godini 95. obljetnice ukazanja Fatimske Gospe, a misno slavlje i svečanu propovijed na hrvatskom jeziku predvodit će banjolučki biskup mons. dr. Franjo Komarica. Kako je uz ostalo naglasio, posrijedi je svetište nastalo početkom 19. stoljeća, povijesno hodočasno mjesto ne samo santovačkih Hrvata nego i okolnih naselja, na kojem je 13. listopada 2008. podignut velebitni Gospin kip veličine 10,53 metara od nehrđajućeg čelika. Prema programu dolazak sudionika hodočasnika očekuje se od 9 sati, u 10 počinje molitva Krunice, a u 11 misno slavlje na otvorenome, koje će uz biskupa Komaricu suslužiti župnici hrvatskih naselja u Mađarskoj. Ujedno je uputio srdačan poziv svim hrvatskim regijama i naseljima da organiziraju hodočašće u Santovu.

O pripremama državnog Dana Hrvata nazočne je izvijestio predsjednik Mišo Hepp, koji je podsjetio kako je, prema ustaljenoj rotaciji, ove godine na redu Baranja. Tako će se Dan Hrvata ustrojiti 24. studenoga 2012. u Pečuhu, a upriličit će se u prekrasnome novoizgrađenom kulturnom središtu i koncertnoj dvorani „Kodály”, koja može primiti točno 999 posjetitelja. Pri tome je najavio da bi pokrovitelji priredbe, ako se odazovu, mogli biti predsjednici dviju država, Hrvatske

BUDIMPEŠTA – Hrvatska državna samouprava putem svojih službenih internetskih stranica (www.horvatok.hu) objavila je poziv u kojem moli predstavnike hrvatskih samouprava da pošalju podatke i dostupnosti dužnosnika u funkciji, na HDS-ovu adresu: 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24, ili putem maila na: hksamouprava@chello.hu.

i Mađarske, a program bi se u odnosu na dosadašnji u neku ruku mijenjao.

Skupština je prihvatila da članovi Hrvatskog konzorcija kojega treba utemeljiti pri drugoj fazi natječaja TÁMOP projekta, budu Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu i Hrvatska državna samouprava.

U okviru dopunjenoga dnevnog reda Skupština je jednoglasno prihvatila i predložene izmjene osnivačkih povelja dviju obrazovnih ustanova u održavanju Hrvatske državne samouprave – Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu, te Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu, koji prelazi u održavanje HDS-a od 1. srpnja. Između ostalog prihvaćen je i maksimalni broj učenika koji ubuduće ustanove mogu primiti, kako bi

mogle ostvariti odgovarajuću državnu potporu.

Nakon javne, Skupština je, sukladno zakonskim odredbama o osobnim pitanjima i imenovanjima, nastavila rad na sjednici zatvorenoj za javnost, s dnevnim redom donošenja odluke o imenovanju ravnatelja santovačke škole. Kako smo saznali od čelnika Hrvatske državne samouprave, za ravnatelja santovačke škole na novi petogodišnji mandat, od 1. kolovoza 2012. do 31. srpnja 2017. godine izabran je dosadašnji ravnatelj Joso Šibalin, koji je na čelu ustanove od 1997. godine. Dnevni je red dopunjen s još jednom točkom, u okviru koje je ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu Gabor Győrfvári imenovan za v. d. ravnatelja na godinu dana, a ujedno je raspisan i novi natječaj za ravnatelja pečuške ustanove.

Na kraju sjednice predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp podsjetio je nazočne da najkasnije do 15. lipnja članovi Skupštine, Odbori, područne i mjesne hrvatske samouprave, hrvatske udruge i ustanove mogu dostaviti svoje prijedloge za dodjelu odličja Hrvatske državne samouprave za 2012. godinu. Pismen poziv dostavljen je članovima Skupštine, a dostupan je i na službenoj web-stranici www.horvatok.hu.

HRVATSKA DRŽAVNA SAMOU- PRAVA

raspisuje natječaj za popunu radnoga mjesta ravnatelja Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đačkog doma Miroslava Krleže

Mjesto obavljanja dužnosti:

Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đačkog doma Miroslava Krleže
7624 Pečuh, Szigeti út 97.

Uvjeti:

- Visoka stručna sprema (fakultet) (završeni nastavnički studij, nastavnički studij – smjer hrvatski jezik, ispunjavanje uvjeta za voditelja javno-obrazovne ustanove)
- Stručno iskustvo najmanje pet godina

Datum popune radnoga mjesta:

1. srpnja 2012.

Probni rok: tri mjeseca

Vrijeme trajanja radnog odnosa:

od 1. srpnja 2012. do 30. lipnja 2017.

Rok donošenja odluke o natječajima:

najkasnije do 1. srpnja 2012.

Uz natječaj molimo priložiti:

Stručni životopis; Voditeljski program; Preslika diplome; Potvrda o nekašnjanju.

Rok za podnošenje prijave: 29. lipnja 2012.

Prijave s dokumentacijom podnose se poštom (prioritetom preporučeno) na adresu:

Hrvatska državna samouprava
Országos Horvát Önkormányzat
1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24

Na oмотnicu molimo napisati:

„Igazgatói pályázat”.

BUDIMPEŠTA – Armenska, bugarska, ciganska, grčka, hrvatska, njemačka, poljska, rumunjska, srpska i slovačka samouprava XIII. okruga te Samouprava XIII. okruga grada Budimpešte zajednički priređuju Festival narodnosti tog okruga. Manifestacija se priređuje u nedjelju, 3. lipnja, na trgu pokraj crkve (Budimpešta XIII, Ul. Babér 17/B). Nakon mimohoda sudionika Festivala nazočne pozdravlja donaćelnik okruga Gyula Borszéki, a potom slijedi nastup folklornih skupina narečenih narodnosnih zajednica. U sklopu priredbe hrvatsku zajednicu zastupa scenski umjetnik Stipan Đurić, koji od 16.15 pjeva starogradske pjesme.

PEČUH – Hrvatska državna samouprava organizira svečanu dodjelu »Nagradnog likovnog natječaja«, u Pečuhu 1. lipnja (petak) 2012. godine, s početkom u 10 sati i 30 minuta. Učenike i nastavnike u svom govoru pozdravit će ravnatelj Hrvatske škole «Miroslava Krleže» Gabor Györfvári i predsjednik HDS-a Mišo Hepp. U programu otvaranja nastupit će učenici Hrvatske škole, a potom slijedi proglašenje rezultata i dodjela nagrada.

Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Premijer Zoran Milanović pod konac veljače imenovao je Dariju Krstičević za voditeljicu Ureda za odnose s Hrvatima izvan Hrvatske. Ona je višegodišnja veleposlanica BiH (donekdavno u Beču), od 2008. radila je u Hrvatskoj gospodarskoj komori, na čelu ureda je u činu zamjenika ministra. Ključna je osoba za provedbu politike Vlade Republike Hrvatske prema Hrvatima izvan zemlje, za svoj je rad odgovorna samoj Vladi. Utemeljenjem Ureda, na osnovi donošenja strategije, a zatim i Zakona o odnosu s Hrvatima izvan Hrvatske, prvi put, dvadeset godina po hrvatskoj neovisnosti, uređuju se odnosi s Hrvatima izvan domovine. Ta će ustanova biti zadužena za jačanje odnosa u svim područjima, od gospodarstva, glasila, lobiranja do izravne suradnje. Uredom će se unaprijediti odnosi s Hrvatima izvan domovine, od čega je jedan od važnijih dijelova lobiranje i suradnja s Hrvatima u BiH. Navodi se kako će se suradnja usredotočiti u oblastima vanjske politike prema kojoj "položaj Hrvata izvan Republike Hrvatske jest jedan od prioriteta vanjske politike Republike Hrvatske". Uloga ureda napose će se ogledati u suradnji u oblasti obrazovanja s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, te u oblasti gospodarstva.

Utemeljenje tog ureda i njegovo ustrojstvo samo je dokaz koliko ćemo voditi računa o interesima tih ljudi, poručio je premijer Zoran Milanović obrazlažući donošenje Uredbe o unutarnjem ustrojstvu državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koja je prihvaćena na Vladinoj sjednici u četvrtak, 3. svibnja. U novom će uredu biti zaposleno 59 državnih službenika, čime, moglo bi se reći, nastaje jedno pravo malo Ministarstvo dijaspore i Hrvata u BiH. Dovoljno je reći kako je Ministarstvo europskih integracija početku brojilo 75 zaposlenih, a nakraju je naraslo do 150 službenika, sadašnje pak Ministarstvo uprave broji 130 ljudi-ak. Osnivanjem ovako jakog Ureda Vlada bez sumnje želi poslati snažnu političku poruku da u svoje programe djelovanja ima ugrađenu i jaku „nacionalnu komponentu“. U državnom uredu neće biti zaposleni novi ljudi, nego će biti „prebaćeni“ iz Ministarstva vanjskih poslova koji su djelom radili na sličnim poslovima, a svi će zadržati diplomatsko zvanje i status. Kako se moglo neslužbeno doznati, do sada je u Ministarstvu vanjskih poslova na sličnim poslovima radilo znatno manje ljudi, a dio tih poslova i dalje će biti sastavnicom djelovanja MVP-a. Dakle osnivanjem tog Ureda nije provedena racionalizacija poslovanja, nego se stvorilo još jedno „malo ministarstvo“, ali u Vladi su očito procijenili kako na taj način mogu steći određene političke bodove.

Osim toga državni će Ured od Minis-

tarstva vanjskih i europskih poslova preuzeti opremu, pismohranu i drugu dokumentaciju, sredstva za rad, financijska sredstva osigurana za plaće i druga prava iz radnog odnosa, TE druga financijska sredstva u odgovarajućem dijelu preuzetih poslova sukladno Zakonu o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Za obavljanje poslova iz djelokruga Državnog ureda ustrojiti će se četiri glavne ustrojstvene jedinice: Kabinet predstojnika; Sektor za provedbu programa i projekata Hrvata izvan Republike Hrvatske; Sektor za pravni položaj i statusna pitanja Hrvata izvan Republike Hrvatske, Ured dobrodošlice i Glavno tajništvo.

Dobro ste pročitali, formira se i Ured dobrodošlice u kojem će biti zaposlene tri osobe koje će, između ostalog, obavljati poslove prijama, informiranja i upućivanja Hrvata izvan Hrvatske u cjelokupan državni sustav Hrvatske, sastavljati Programe dobrodošlice i prihvata za Hrvate iz iseljeništa, usklađivati poslove Ureda dobrodošlice s istim poslovima u uredima državne uprave na županijskoj razini, te informirati javnost i provoditi promidžbeno-informativne aktivnosti u vezi s Hrvatima izvan Hrvatske putem internetske stranice i informativnih publikacija Državnog ureda.

Prema uredbi o ustrojstvu, najviše bi državnih službenika radilo u Kabinetu predstojnika ureda i Službi za provođenje natječaja i praćenje projekata (po osam zaposlenika), po sedam službenika obavljalo bi poslove Službe za kulturu, obrazovanje, znanost i sport, Službe za gospodarsku suradnju, Službe za pravni položaj Hrvata u BiH, hrvatske manjine i iseljeništa, te Službe za statusna pitanja Hrvata izvan Republike Hrvatske, četiri službenika bi radila u Odjelu za ljudske potencijale, pravne, opće i informatičke poslove, a naprimjer u Sektor za provedbu programa i projekata Hrvata izvan Republike Hrvatske radio bi samo jedan zaposlenik.

Ustrojstvenom uredbom nije zapostavljeno ni gospodarsko motrište, pa će tako Služba za gospodarsku suradnju, koja broji sedam zaposlenih, poticati i usklađivati povezivanje hrvatskih gospodarstvenika i njihovih udruga izvan Hrvatske s gospodarstvenicima, udrugama, ustanovama i tijelima državne uprave unutar Hrvatske; poticati ulaganja u proizvodnju i turizam u Hrvatskoj, te suradnju s gospodarstvenicima hrvatskog podrijetla u svijetu radi stjecanja novih tržišta i promicanja izvoza hrvatskih proizvoda i usluga; između ostalog, informirati hrvatske povratnike i useljenike o mogućnostima ulaganja u Hrvatsku – piše Frenki Laušić u Slobodnoj Dalmaciji.

Osakaćena Smotra narodnosnog filma

U organizaciji Zaklade radionice Karpatskog bazena, u Nacionalnom kinu „Urania” 27. travnja 2012, priređena je narodnosna smotra filmova u Mađarskoj. Smotru su otvorili Éva Fischer, kuratorica Zaklade, i Milan Đurić, voditelj Srpskoga dokumentacijskog i kulturnog središta u Mađarskoj. Na Smotri je bilo prikazano ukupno 19 dokumentarnih filmova. Prema programu, prikazano je 13 dokumentaraca na mađarskome jeziku, među kojima su prevladavali filmovi s romskim temama, a uz njih prikazani su filmovi sa srpskim temama domaćih srpskih autora i onih iz Srbije, na srpskom jeziku, s titlovima na mađarskom ili engleskom jeziku (jer zemlja gost ovoga puta bila je Srbija, što je odlučeno na završnoj večeri VI. smotre). Na Smotri nije bilo hrvatskih filmova.

Spomenuta Smotra narodnosnih filmova, čiju ovogodišnju organizaciju potpisuje Zaklada radionice Karpatskog bazena, ima svoju pretpovijest, koju nalazimo pri javnoj televiziji. Stoga se može kazati kako je ovogodišnja smotra imenom sedma smotra narodnosnih filmova, odnosno prva u isključivoj organizaciji spomenute Zaklade koja je i do sada sudjelovala lavovskim dijelom u priređivanju Smotre koje je gazda bila mađarska javna televizija, točnije kazano, Uredništvo narodnosnih programa Mađarske televizije, a na čelu narodnosnog uredništva javne televizije bila Judit je Klein, koja je organizatorica i ovogodišnje smotre. Smotru je znatnim sredstvima pomagao državni proračun, tako 2007. godine s preko ti milijuna forinti. Judit Klein je za MTI izjavila kako je ove godine bilo malo prijavljenih filmova, stoga nisu ni dijele nagrade, nego je stručni sud, u sastavu István Fretyán, radijski i televizijski novinar, Milan Rus, ravnatelj Kazališta Srba u Mađarskoj, i Benedek Fliegau, filmski redatelj, tek dao mišljenje o filmskim uradcima uza stručne razgovore.

Ono što je posebno zanimljivo i važno zabilježiti jest činjenica kako ovogodišnju Smotru nije sudjelovao nijedan autor s filmom nastalim u narodnosnim radionicama mađarske javne televizije, a dosadašnje su smotre u prvom redu činili njihovi autori i filmovi. Ova se smotra, pokrenuta 2001. godine, od 2008. održavala dvogodišnje, ponajprije radi prikazivanja filmskih ostvaraja narodnosnih uredništava i filmskih radionica koju su za temu imale narodnosti, povijest narodnosti u Mađarskoj, kulturu, običaje, važne ličnosti i svakodnevnicu. I tako sve do VI. smotre održane 2010. godine u organizaciji Uredništva manjinskih programa Mađarske televizije.

Na natječaj za Smotru, koji je objavila Zaklada radionice Karpatskog bazena, početkom ožujka za VII. smotru svoj uradak nije poslao nijedan novinar narodnosnih uredništava javne televizije iako su tek tamo profesionalne mogućnosti proizvodnje uradaka

prikladnih za smotru ovakve vrste. Sva ostala proizvodnja uglavnom je hobi i amaterizam. Nažalost. I ovogodišnji slučaj pokazuje kako bi trebalo osigurati sredstva za proizvodnju filmskih uradaka s narodnosnom tematikom i izvan javne televizije, putem natječaja kod nadležnih ministarstava zaduženih za narodnosna pitanja. Natjecati se moglo filmovima proizvedenim nakon siječnja 2010. godine, a javni je poziv upućen narodnosnim uredništvima javne televizije, uredništvima u Mađarskoj koja obrađuju narodnosnu tematiku, mjesnim ili gradskim televizijama, komercijalnim televizijama koje proizvode filmove s narodnosnom tematikom, nezavisnim filmskim radionicama. Natjecati se moglo u nekoliko kategorija: dokumentarni, obrazovni, pokusni, dokumentarno-igrani film.

Kako kaže Éva Fischer u programskoj knjižici smotre, narodnosna filmska smotra potrebna je, nju je Zaklada počela organizirati sa željom stvaranja foruma koji bi pokazao kako narodnosni film postoji. Nažalost, ova je godina posebno teška iz više razloga, bez pomoći njemačkog Veleposlanstva teško bi bila ostvarena Smotra kojoj je ove godine zemlja gost Srbija jer je domaćin ovogodišnje smotre Srpska državna samouprava. Vidljivo je kako se proizvodi malo dobrih filmova koji imaju za temu narodnosti u Mađarskoj. Najtužnije je u svemu što ove godine javna televizija (MTVA), gdje i nastaje najviše narodnosnih filmova, ne sudjeluje Smotri nijednim filmom, stoga važne ostvaraje nismo mogli pokazati. Ne razumijemo odluku MTV-a, kaže uime Zaklade radionice Karpatskog bazena Éva Fischer.

Ljubomir Aleksov, predsjednik Srpske državne samouprave, uime domaćina Smotre, u programskoj knjižici piše kako se pri Mađarskoj televiziji od 1978. godine proizvode narodnosni programi na jezicima manjina i od tada su programi narodnosnih uredništava svakodnevnica života pripadnika narodnosnih zajednica, oni prate događanja, ali i dokumentiraju prošlost i sadašnjost narodnosti. Velika je uloga ovih narodnosnih filmskih radionica u prenošenju vrijednosti i prema većinskom narodu, pa i izvan granica Mađarske. Arhivi javne televizije čuvaju neprocjenjivu dokumentaciju i za narodnosne zajednice i većinsko društvo, stoga je i Smotra prije svega praznik ovih ostvaraja. Kao domaćin Ljubomir Aleksov naglašava kako je ovogodišnja smotra i sjećanje na Stevana Popovića, televizijskog novinara iz redova srpske zajednice u Mađarskoj, preminulog lani. On je, kaže Aleksov, jedan od pionira narodnosnih programa pri javnoj televiziji, jedan od najosebnijih i najpoznatijih narodnosnih novinara.

Dr. Ernő Kállai, bivši ombudsman, u svome pozdravnom slovu reče kako je naša odgovornost hoće li biti budućih narodnosnih

naraštaja u Mađarskoj. Zadatak nam je, kaže Kállai, boriti se za opstanak narodnosnih zajednica, pri čemu je film dobro sredstvo, ne samo u trenutku radanja nego i poslije kao poruka nadolazećim naraštajima. Sadašnji je trenutak važan u životu narodnosnih zajednica, mnogo štošta se promijenilo posljednjih godina, vlada velika nesigurnost, i ne samo za filmaše. Treba se boriti za zaštitu narodnosnih jezika i opstanak sustava narodnosnih ustanova. U novome političkom okruženju, po Kállaiu, ne zna koliko nas osjeća kako polako treba ponovno dokazivati kako žive narodnosti u Mađarskoj i kako nisu „štetne” za Mađarsku.

Branka Pavić Blažetin

NAŠICE (IKA) – Ovogodišnji Dani franjevačke kulture, u suorganizaciji franjevačkog samostana, Matice hrvatske, Zavičajnog muzeja te našičke Hrvatske narodne knjižnice i čitaonice, otvoreni su 2. svibnja u Zavičajnom muzeju izložbom knjiga iz fonda Hrvatske narodne knjižnice i čitaonice na temu «Franjevci – duhovnost – molitva». U sklopu manifestacije u dvorani Emaus 4. svibnja predstavljena je latinsko-hrvatska knjiga «Zapisnik Franjevačkog samostana Sv. Antuna u Našicama», knjiga II. (1788– 1820), 7. svibnja predavanje «Bajski Bunjevci – plemići i građani – donatori mjesne franjevačke crkve» održao je dr. Dinko Šokčević, a 10. svibnja u izložbenom salonu našičkoga Zavičajnog muzeja otvorena je izložba «Utvrda Gračanica–Lehowach oko 1500. – konzervatorsko-arheološko istraživanje i obnova», iz Gradskog muzeja u Novoj Gradiški. IX. dani franjevačke kulture u Našicama završeni su 12. svibnja smotrom crkvenih franjevačkih zborova. Sedma smotra u organizaciji Hrvatske franjevačke provincije Sv. Ćirila i Metoda održana je u župnoj crkvi Sv. Antuna Padovanskog, a odazvali su se crkveni zborovi diljem Hrvatske i šireg područja.

KERESTUR – Predstavnicima Seoske samouprave i Osnovnoobrazovnog središta „Nikola Zrinski“ sudjelovali su na susretu naselja s nazivom „Kerestur“, koji se svake godine organizira u drugom naselju zaštitnika Svetoga križa. Ove su godine susret priredila naselja Sajókeresztúr i Hejőkeresztúr. Na programima susreta nekoliko učenika keresturske škole sudjelovalo je na natjecanjima i programima. Na XIII. susretu tijekom tri dana učenici i predstavnici keresturskih naselja uživali su u športskim natjecanjima, kupanju i druženju.

KOPRIVNICA – Znanstveni skup «Povijest okoliša područja Regionalnog parka Mura–Drava» održava se 1. i 2. lipnja u Koprivnici uza sudjelovanje stručnjaka iz Hrvatske i Mađarske. Skup organizira profesor Hrvoje Petrić, urednik časopisa za multidisciplinarna istraživanja Podravine. Među izlagačima je i Đuro Franković. Njegovo izlaganje obuhvaća temu o mitskom biću podravske Hrvata u Mađarskoj, istočno od Barče, zvano «vedovnjak», a u hrvatskim naseljima zapadno od toga grada poznato pod nazivom «ved». Ovo biće, zapravo, raspoložive šaminističkim osobinama: liječi, poznaje tehniku transa, prolazi kroz inicijaciju, služi se i drugim (neljudskim) jezikom, dovodi se u vezu sa seksualnošću, u obliku bijelog bika bori se za žitni rod s crnim bikom, zaštićuje svoju seosku zajednicu, a od vila (božice plodnosti) krade žir za mještane za uzgoj svinja. Znanstvena će izlaganja biti tiskana u Zborniku radova.

GARA, TOPOLJE – Kako nas je obavijestio predsjednik garske Hrvatske samouprave Martin Kubatov, u okviru svečanog otvorenja „Baranjskog bečarca“, 1. lipnja u popodnevnim satima u baranjskome Topolju u Hrvatskoj upriličit će se svečano potpisivanje sporazuma o prijateljskoj suradnji Gare i Topolja. U izaslanstvu će biti predstavnici Samouprave naselja i Hrvatske samouprave sela Gare. Tom će prigodom u okviru revije hrvatske nošnje Garci prikazati selo i garsku bunjevačku nošnju. U prigodnom kulturnom programu 2. lipnja nastupa deset KUD-ova, među njima i Omladinsko plesno društvo iz Gare s bunjevačkim plesovima. Podsjetimo kako je izaslanstvo Općine Draž i MO Topolje 9. svibnja ove godine sudjelovalo na sjednici seoskog vijeća u Gari gdje su dogovoreni okviri i oblici buduće suradnje. Hrvatsko izaslanstvo predvodili su Stipan Šašlin, predsjednik Općinskog vijeća Draž, i Adam Veseli, predsjednik MO Topolje.

Medjunarodno športsko spravišće u pogibeli

Šopron nima novčanih sredstava za „Igre prijateljstva“

Predsjednik skupščine „Igre prijateljstva“, Miran Jerman iz Slovenije je uputio pismo našem uredništvu da ga s proširenjem u javnosti morebit se najde skupno rješenje da se ne ugasi uprav u Šopronu ovo znamenito športsko spravišće mladih iz četirih zemalji. Pismo je prlje toga poslano u Šopronu ovo znamenito športsko spravišće mladih iz četirih zemalji. Pismo je prlje toga poslano u Šopronu ovo znamenito športsko spravišće mladih iz četirih zemalji.

»Primili smo neslužbenu informaciju da ovo ljeto Šopron ne more, ne kani organizirati „Igre prijateljstva“. Ova turbna vist je nas jako presenetila i ražalostila. Mladi naticatelji su se jur pripravljali na ovo naticanje i na spravišće s drugim športaši iz drugih zemalji, zato ćemo im teško razložiti, da ljetos neće moći nastupiti na igra.

Samo da vas spomenemo. Šopron, odnosno regija Fertőd se je igram pridružio 2006. ljeta. Odonda šest puti je sudjelovao na igra u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini ter Sloveniji, a bio je samo jednoč organizator sastanka mladih iz četirih držav. Ovo športsko spravišće u Šopronu 2008. ljeta je bilo jako dobro organizirano, zato smo se jur najpr veselili ponovnoga vidjenja u vašem lipom mjestu.

Predstavnicima svih četirih držav su sklopili sporazum (med njimi i Šopron), da se igre odvijaju svako ljeto izmjenično u drugoj državi. Našem skupu su se jur prlje hteli pridružiti i Austrijanci (Koroška) i Talijani (Furlanija Julijska Krajina), no mi smo se dogovorili da igre organiziramo samo u okviru četirih držav, Ugarske, Slovenije, Hrvatske, ter Bosne i Hercegovine ter smo se obavezali da ćemo biti svako četvrto ljeto i organizatori ove velike športske manifestacije.

Pri završetku lanjskih igar u Bihaću ste prikzeli i zastavu „Igre prijateljstva“ kot budući organizator. Ljetos bi se priredile jur desete tradicionalne igre, zato smo se na nje još bolje pripravljali. Dogovorili smo se i za to da koncem ljeta ovu lipu obljetnicu skupa proslavimo na svečanoj akademiji u Bihaću.

Za naš projekt zna i Odbor za šport Europske Unije ter smo si uspostavili i dobre kontakte ki nam obećavaju i financijske izvore za naše buduće sastanke. I za to nas je presenetila vaša neslužbena odluka s otpovidanjem organizacije ovih igar. Znamo da su vrimena teška, ali smo mišljenja da mlade ljude u svoji druženji ne smimo pustiti na cidilu. Ufamo se da ćete se o vašoj odluci još premisliti da tradicija igar ne bude ukinuta i bude mogla nadalje živiti. Samo na ta način ćemo se moći

Zastava „Igre prijateljstva“ s organizatori iz četirih zemalji (fotoarhiv)

strefiti kletu u našem Novem mestu u Sloveniji. Člani skupščine „Igre prijateljstva“ pak vam želju malo širje predstaviti cijeli projekt, zato vas prosimo da nas pozovete na dje-latni sastanak u Šopron, na kojega ćemo se veseljem odazvati.«

Pismo uz Mirana Jermana su potpisali još člani Predsjedništva skupščine „Igre prijateljstva“ Hasan Hromadić (Bosna i Hercegovina), Stjepan Čačić (Hrvatska) i Franjo Grubić (Ugarska). – Sramota je ča ovde ide s ovom priredbom – su bile riči Franje Grubića, koljnofskoga načelnika ki je jur lani pred naticanjem u Bosni i Hercegovini pitao zaduženike Šoprona, što namjeravaju poduzeti da kljetu bude ov športski zgoditak priredjen u Šopronu. Odgovor nije dobio, ali zastavu ka simbolizira svenek novoga domaćina, Šopronci su prikzeli u Bosni i Hercegovini. Kako smo doznali nadalje od gospodina Grubića, šopronski načelnik Tamás Fodor se poziva na to da nisu u stanju i mogućnosti organizirati ovakov sastanak od 400 dice, koji bi stao gradu 7,5 milijun Ft. Attili Czeneu, državnomu tajniku športa upućeno je pismo s molbom da se podupiraju ovi dani športa u Šopronu, ali dovidob nij' pozitivnoga odgovora.

X. „Igre prijateljstva“ po planu bi se morale odvijati od 24. do 26. augustuša, znači za tri miece u Šopronu. Trenutačno se još ne zna hoće li se ponovo najti hrvatski, bosanski i slovenski sridnjoškolar i s našimi športaši u Šopronu, ali dugu tradiciju, kako je rekao i koljnofski načelnik, bilo bi pravi grih prekinuti.

-Tih-

Intervju

„Najvažnije je razvijanje nastave hrvatskoga jezika i usmjeravanje učenika u naše hrvatske gimnazije“

Razgovarao: Stipan Balatinac

Joso Šibalin, novoizabrani je ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu, koji ustanovu vodi od 1997. godine. Molim Vas na jedan kratak osvrt. Koja su najvažnija

postignuća u proteklih 15 godina, otkada ste na čelu santovačke ustanove?

– Kada sam 1997. godine preuzeo ustanovu, u školi smo imali 49 učenika, a u vrtiću dvadesetak djece. U takvoj situaciji postavilo se pitanje opstanka hrvatske škole i vrtića u Santovu. Čim sam preuzeo ustanovu, još iste godine, došlo je do vrlo bitnog pomaka kada nam je selo predalo učenički dom. Time je napravljen korak za budućnost jer smo nakon toga mogli početi odgovarajuće agitiranje roditelja i djece iz okolnih naselja. Ta su nastojanja urodila plodom jer su uskoro počela pristizati djeca, a u prvih godinu-dvije dana stiglo je već desetak učenika. Kada nas je 2000. godine preuzela na održavanje Hrvatska državna samouprava, što je bio odlučujući korak za budućnost santovačke hrvatske škole, već smo imali 106 učenika. Međutim, budući da je to bio pionirski put, u to vrijeme bilo je još mnogo nepoznanica oko preuzimanja obrazovne ustanove od strane jedne državne samouprave. Ali upočetku je bilo mnogo pitanja oko statusa ustanove, njezina financiranja i brojnih tehničkih stvari, a sve to do 2004. se razriješilo. Tako je preuzimanjem santovačke škole, kao prve narodnosne ustanove uopće, Hrvatska državna samouprava zajedno a našom ustanovom utrla put i drugima, koji su je uskoro slijedili. Važne promjene uslijedile su 2008. godine kada je odlukom mjesnog vijeća ukinuta seoska škola i vrtić, a velika većina seoske djece upisana u našu ustanovu. Broj djece u vrtiću s tridesetak porastao je na 65, a u školi broj učenika sa 110 na 175. To je bio i novi izazov u odgojno-obrazovnom radu škole jer smo s novim učenicima morali krenuti s jednim novim programom, kako bi ih uklopili u narodnosni školski sustav. U dogovoru s Ministarstvom, u okviru školskog programa pokrenuli smo i predmetnu nastavu s izlazećim terminom u trajanju sedam godina. Na satima onih predmeta koji su tekli na hrvatskom jeziku dijelili smo grupe, na one koji su počeli učiti hrvatski jezik, i na one koji su već otprije učili u dvojezičnoj nastavi. Sve je to funkcioniralo do kraja 2011. godine kada je zbog uvođenja mjera štednje, zbog nastalih financijskih poteškoća općenito u školstvu, odlukom održavatelja došlo do reorganizacije. U svemu tome možda je došlo i do bolje integracije vrtića, škole i učeničkog doma. Uspjeli smo zadržati broj učenika, a što je vrlo bitno, budući da je u okolnim naseljima došlo do ukidanja obrazovnih ustanova, mnogi roditelji, učenici odabrali su našu školu, upravo zbog njezina programa i svega što ona nudi. Novi kvalitativni pomak u tome bila je izgradnja novog učeničkog doma, koji može primiti 80-ero djece.

Koje ste ciljeve u svom natječaju zacrtali za budućnost?

– Kao najvažnije istaknuo bih razvijanje odgojno-obrazovnog rada na hrvatskome jeziku, da nam učenici uza solidnu opću naobrazbu steknu jednako tako solidnu narodnosnu naobrazbu, nakon čega ih možemo usmjeriti u naše hrvatske gimnazije. Posebnu pozornost želimo posvetiti jačanju hrvatskoga jezika, komunikaciji ne samo na satu i u nastavi nego i u izvannastavnim aktivnostima. Jer mađarski jezik, kao jezik većinske sredine s kojim su djeca u jačem dodiru, moramo stvoriti unutar ustanove oazu, od vrtića do osmog razreda, u kojoj će hrvatski jezik dominirati. Osim toga spomenuo bih i nastavu stranih jezika, engleskog i njemačkog, te informatike, koja mora biti prilagođena najsuvremenijim zahtjevima, što želimo postići razvijanjem tehničkih uvjeta, pribavljanjem interaktivnih ploča kako bi učenici mogli usvajati nova znanja na novi način primjeren 21. stoljeću. Ali uz to svakako želimo zadržati i dalje razvijati sve ono što smo i do sada ostvarivali, prije svega očuvanje i njegovanje tradicija kroz folklor, šport. Da postanemo baza za sve one koji žele na višoj razini učiti hrvatski, ali i da pomazemo školama u kojima se hrvatski predaje kao predmet, ne samo u nastavi već i u daljoj naobrazbi, usavršavanju i drugome. Svima nam je želja da se ostvari dogradnja novog učeničkog doma, jer smo stali na pola puta. Zasada imamo osiguran smještaj učenika, ali nedostaju nam upravo one prostorije koje su potrebne za uspješniji odgojno-obrazovni rad, a to su učionice za popodnevi boravak, informatički centar, aula, blagovaonica, kuhinja, i svi drugi zajednički društveni prostori kako bi taj školski centar mogao proraditi u potpunosti, i odgovarati svim onim zahtjevima i izazovima koji su pred nama. Ne možemo izostaviti ni potrebu za obnavljanjem, osuvremenjivanjem postojećih zgrada, stare hrvatske škole i zgrade koja nam je predana na uporabu.

BIZONJA – Na tradicionalne Dane Hrvatov se pripravlja u Bizonji, koji će se održati od 1. do 3. junija. Prvi dan ujutro u osam uri trodnevno svečevanje se začme svetom mašom za dicu, a potom se nastavlja u školi s hrvatskimi igrama, naticanji. Isti dan uvečer za mladinu se otvara u mjesnoj pizzeriji La Grande tanceno veselje. Od 20 uri sviraju koljnofski tamburaši Štrabanci. U subotu Bizonjski tamburaši zbudjaju selo, a od 17 uri se gane povorka folklorošev od Dvojezične škole do Kulturnoga doma, kade će se potom održati kulturni program. Nastupaju dica iz čuvarnice i osnovne škole, domaće odrasle grupe i gosti. A gosti budu stari prijatelji iz Šenkovca, ki su pred trimi ljeti zadnji put boravili u sjevernogradišćanskom selu u tako velikom broju, kot sad. Kako nam je rekao predsjednik Mjesnoga odbora Šenkovca, Renato Turk, ovom prilikom putuje kih 25–30 ljudi, tamburaši, pjevačice i prijatelji iz Hrvatske da bi se znova strefili i družili stanovničtvom prijateljskoga naselja u Gradišću. U 20 uri u restoranu Hrvatski raj počinje Hrvatski bal sa svirači Pinka-banda iz Petrovoga Sela. Nediljna sveta maša će biti ujedno i zadnja zajednička hrvatska priredba s pozvanimi gosti ki će otpodne zbogomdati tovarušem.

HRVATSKI ŽIDAN – Štefan Dumović, židanski farnik, pelja na zanimljivi izlet svoje putnike 6. junija, u srijedu, iz spomenutoga naselja. Med putniki su ne samo Židanci nego i najavljeniki iz Kisega, Šoprona, Zsire, Unde i Čeprega, ki će čez tri dane dovoljno kilometarov napraviti, djelomično autobusom, djelomično brodom. Iz Hrvatske put pelja u Vojvodinu i Rumunjsku i izletniki će pohoditi uz Bjelovar i poznata negdašnja ugarska naselja: Magyarkaniza, Szendrő, Galambóc, Székelykeve, kade budu i noćevali Gradišćanci. Na dolnjem Dunaju će se spustiti na šiftu doli skroz do Željezne lise. Na povratku će se pogledati još i znamenitosti Segedina i Ópuszta-szera.

PRISIKA – Dobrovoljno ognjogasno društvo Prisike prošli tajedan je svečevalo svoju 125. obljetnicu. U okviru spomin-proslave podiljene su nagrade i odličja za zaslužno djelo prisičkim ognjogascem u ovom samostalnom društvu sela, koje trenutačno broji 45 kotrigov. Svečevanje je završeno skupnom večerom, a na Duhovski pondiljak ovde je priredjeno veliko naticanje i javna vježba vitezov ognja Kup Répce. Više o ovoj važnoj priredbi morete preštati u narednom broju Hrvatskoga glasnika.

Za Hrvatski glasnik piše Ladislav Bačmai

Duhovi su rođendan Crkve

Isus poslije uskrsnuća, tijekom 40 dana više se puta pojavio učenicima, apostolima, da im ojača vjeru. Apostoli su se zatvorili jer ih je bilo jako strah da će i oni proći kao Isus. Poslije 40 dana, kad je otišao u nebo, obećao im je Duha Svetog, Tješitelja. Apostoli i majka Marija svaki dan su se okupljali i zajedno moleći čekali Duha Svetog. Devet dana su čekali, a deseti dan Duh Sveti stiže. Narod koji se okupio u Jeruzalemu vidio je i duhovne znakove: jak vjetar, plameni jezici i više glava apostola, te je svatko razumio Svetog Petra apostola koji je govorio židovski, a oni su ga na svome jeziku razumjeli.

Ot toga dana apostoli se već nisu bojali, smjeli su na ulicama i trgovima govoriti o Isusu Uskrsnulome. Apostol Petar kada je govorio o Isusu Uskrsnulome na Duhove, taj dan su pokrstili tri tisuće ljudi.

Vjerujemo da i dan-danas Crkvu vodi Duh Sveti. Zato Crkva stoji već dvije tisuće godina. Mnogo puta Crkvu su pokapali, kao i pod socijalizmom, govorili su da će za nekoliko godina Crkva nestati. A, evo, komunizam nestao, a Crkva živi.

Mislim da je u današnjem vremenu najveći protivnik Crkve liberalizam i materijalizam. Ljudi su mislili da će biti sretni ako budu imali svašta, pa su kupovali i više nego što bi smjeli. Primili su mnogo duga, a sad to ne mogu otplatiti. I silni su postali nesretni i siromašni.

Moramo se uzdati u Boga, koji se brine i za cvijeće na livadama i za ptičice u zraku,

tako se on brine i za nas ljude. Svaki dan molimo: Kruh svagdašnji daj nam danas. Glavno da za danas molimo kruh, i svaki dan za danas. U Podravini pred Duhove u svibnju smo pjevali Litaniju lateransku svaku večer. Nakon mise žene su pjevale pjesmu za čekanje Duha Svetog i okupile su se pred crkvom oko križa i molile deveticu.

Tradicionalno hodočašće iz Martinaca je na Duhove u Đud. Bilo je da smo išli i na tri autobusa, jer smo se okupili svi Hrvati iz Podravine. U autobusu bismo molili i pjevali hrvatski. Kad smo stigli, pjevajući bismo išli oko crkve tri puta. Zatim bi se narod ispovijedao, i uvijek u 9 sati bi bila naša misa u crkvi, koja je bila pola mađarska i pola hrvatska, jer na toj misi bili su i silni Mađari. Poslije smo išli i na veliku misu kod vanjskog oltara, a oko 11 sati bismo molili Križni put na kalvariji, i otišli bismo čak do Žalosne Gospe.

Imali bismo malo vremena za objed i kupovanje, i dva sata bismo imali litaniju i također pjevajući išli k autobusu. Kod kuće na kraju sela bismo izišli iz autobusa i u procesiji išli u crkvu, da zahvalimo Bogu što smo stigli doma.

Navečer bi bila misa za one koji nisu bili na hodočašću. Više godina na drugi dan Duhovala imali smo krizmanje, kada je biskup krizmao naše mlade. Na Sveto Trojstvo išli smo u Šelj na proštenje (bučura), a na Srce Isusovo pješice u Drvljance moleći Križni put i kronicu, te pjevajući naše hrvatske svete pjesme. Na rođendan Crkve i mi se rodimo za novi kršćanski život. Budimo ponosni na naše kršćanstvo i na naš materinski jezik, molimo i pjevajmo, sve više hrvatski. Kako sam već mnogo puta rekao: Koji narod moli i pjeva na svome materinskom jeziku, taj narod neće se izgubiti.

Pišice pred kip Putujuće Celjanske Marije

Gradišćanskohrvatsko shodišće u Stinjake

Veliko gradišćanskohrvatsko shodišće je predviđeno 9. junija, u subotu, pri kom hodočasnici piše ali s autobusi se budu ganuli u Stinjake. Kip Putujuće Celjanske Marije ovo ljeto do augustuša čuvaju na stinjačkoj fari u Austriji. To je već tradicija da iz Gradišća, pod peljanjem židanskoga dušobrižnika Štefana Dumovića, svako ljeto u augustušu, najbrojnija grupa vjernikov se otpravi u Celje na noga, ali u zadnji ljeti su se iz zapadne Ugarske skupa hodočastili Gradišćanci u Pinkovac, Klimpuh, ali lani u Bizonju zavolj celjanske skulpture Blažene Divoce Marije.

Ovo ljeto iz Kisega i okolice će se vjerniki dotični dan skupa ganuti iz Božoka rano ujutro u peti, a u istu dob će krenuti i petroviska grupa već od dvajset pišakov, kojoj će se morebit kasnije priključiti i hodočasnici iz drugih južnogradišćanskih sel. Partnerska općina Petrovoga Sela u Austriji, Pinkovac, će dočekati s malom gošćinom putnike, ki će ta dan, otprilike 40 km, napraviti. Sastanak s drugimi vjerniki će biti u 17 uri pri stinjačkom cintiru, otnud ide prošecija svih gradišćanskohrvatskih hodo-

Gradišćanci 2009. ljeta su hodočastili u Pinkovac

časnikov iz Ugarske do mjesne crikve. U 17.30 uri će se služiti maša na hrvatskom jeziku, u celebriranju dr. Antona Kolića, farnika iz Ratištofa, Štefana Dumovića, dušobrižnika iz Hrvatskoga Židana, i Tamása Várhelyia, gospodina šest sel u Pinčenoj dolini.

-Tiho-

Trenutak za pjesmu

Andi Novosel

srića

nimaš lica, nimaš tijela
tajno živiš
umiraš od nemira

tvoja hrana
je vječna
tišina
svemira žitka

odem tvoj je
čisto srce
rane zore

plašljiva srna si
na medji škure loze
prez buke
curiš pod hladnimi jasenami

ne brigaš
ne ljutiš se
nirvana ti je
stelja noćnog
i svitlog sna
multidimenzionalnog kronosa

rodiš se za hipce
umiraš u prostore
civilizacija lovi te
raketama
divojačka srića

1996.

Mohačke „kraljice“

Godine 1973. od Mohačkinje *Marice Iloškić-Bošnjak* (r. 1887) zabilježio sam, među ostalom, i kazivanje o duhovskom običaju tamošnjih Hrvata zvanom „kraljice“. Na Duhove 11 svečano obučeni djevojčica obilazilo je tamošnje hrvatske kuće, prvi dan u gradu, a na drugi dan Duhova „salašare na Vadi“. Budući da je mohačkih Hrvata tada bilo „sijaset“, bilo je i po tri „kraljičke družine“. Svugdje su bivali počašćeni njihovim posjetom, naime vjerovalo se da „kraljice“ donose sreću, veselje i blagostanje. Baka Marica od svoje 13. godine četiri puta je sudjelovala u tom običaju, poslije već ne jer se udala.

Kako mi reče, na čelu družine išle su dvije *barjaktaruše* noseći *barjace*, za njima dvije *pridnjakuše*, zatim dvije *diverušice*, između njih *mlada* (lice joj bilo prekriveno bijelim *brundžukom*, velom), potom *ban* (s drvenom sabljom u ruci) i *banica*, na kraju pak dvije *torbonošice* noseći ovelu košaru u koju su domačice stavljale *bakšiške*, tj. darove, i to obično jaja, jabuke, kruške. Novaca su dobivale od *gospodina* (svećenik), *šlapundara* (činovnik) i obrtnika.

Santovačke „kraljice“ na prvi dan Duhova 1994. g.

*Od dvora do dvora,
od dvora do dvora, mile,
do careva stola,
do careva stola, mile,
di car pije vino,
di car pije vino, mile,
a carica spava,
a carica spava, mile.
Diži se, carice,
Diži se, carice, mile,
došle su kraljice,
došle su kraljice, mile,
da ji lipo primiš,
da ji lipo primiš, mile,
i da ji daruješ,
i da ji daruješ, mile.*

*Ovam' mi dođosmo,
ovam' mi dođosmo, mile,
ode nama kažu,
ode nama kažu, mile,
diva neudata,
diva neudata, mile.
Il ju vi udajte,
il ju vi udajte, mile,
il ju nama dajte,
il ju nama dajte, mile.
Mi ćemo ju udat,
mi ćemo ju udat, mile,
za najlipšeg đaka,
za najlipšeg đaka, mile.
Okreni se banu,
okreni se banu, mile,
i š njim barjaktaru,
i š njim barjaktaru, mile.*

Mohačani su se nekoć poistovjećivali s nadimcima, tako to čini i baka Marica: „Kad sam posljednji put vodila kraljice, 1904. godine, u mojoj družini su bile: Agica Filkoševa, Eva Mindžina, Anka Palikućina, Marica Pandurkina, Bara Madudina, Manda Guslarova, Janja Slipčeva, Jela Ilijaševa, Ilka Brnjakova i Kata Nimakova. Kokad su kraljice išle još i 1941. godine. I ko divojka ja sam bila izrasna, pa sam uvijek bila barjaktaruša, a ta mora znat najlipše pivat.“

Od moje susretljive i pričljive kazivačice zabilježio sam desetak kraljičkih pjesama, od kojih ovdje gornje dvije.

Živko Mandić

PEČUH – U organizaciji Uprave Nacionalnog parka Dunav–Drava, objavljen je natječaj za priču na temu „Bijela roda“ za učenike osnovnih škola. Spomenuti će se natječaj ostvariti u IPA programu Mađarska–Hrvatska o prekograničnoj suradnji i u okviru natječaja pod naslovom „Danube“, i to poradi prekogranične zaštite srednjeg Dunava i razvijanja uvjeta radi odgoja o okolišu. Natjecatelji svoje radove, opsegom najviše pet stranica (A/4), mogu poslati najkasnije do 1. lipnja 2012. godine Muzeju Bijele rode na elektronsku (info@feheryolymuseum.hu) ili poštansku adresu (7717 Kölked, Széchenyi u. 1). Pristigli će se radovi vrednovati u dvije dobne skupine. Autori najboljih radova bit će nagrađeni, a nagrade Uprave Nacionalnog parka bit će im uručene na svečanoj dodjeli nagrada u povodu Dana Dunava 29. lipnja 2012. godine u Muzeju Bijele rode. Najbolja će se djela moći čitati nakon svečanosti. Opširnija obavijest kod Nikolette Rittlinger, e-mail: info@feheryolymuseum.hu, telefon: 30/846-6020, 69/384-208.

Bogatstvo...

„Kraljice“, Santovo, 1950. g.

Prvi Hrvatski dan u Atadu

Broj hrvatskih samouprava u Šomođskoj županiji porastao je i s novoutemeljenom samoupravom u Atadu, koja je 12. svibnja ustrojila svoj prvi Hrvatski dan, na koji su stigli prijatelji, gosti iz cijele podravske regije, te iz Koprivnice. Okupljeni podravski Hrvati djelatno su sudjelovali u svim programima, u nogometnim utakmicama, u natjecanju u kuhanju, a KUD Ladislav Matušek nudio je izvrstan kulturni program.

Prilikom posljednjih narodnosnih izbora i u Atadu su se Hrvati uspjeli organizirati kako bi utemeljili svoju samoupravu. Na registracijsku listu potpisali su se 37-ero, no, kako reče dopredsjednik Lajoš Mark Dekić, ima više Hrvata u gradu, pa ubuduće među zadacima organizacije je i to da ih pokuša okupiti. Četveročlana samouprava, u sastavu predsjednika dr. Ladislava Ludaša, dopredsjednika Lajoša Marka Dekića te članova Andreje Kaurić i Josipa Barića, složna su družina, svatko od njih zna svoj zadatak u samoupravi i nadaju se da će se korak po korak uhodati u aktivnosti narodnosne samouprave. Predsjednik dr. Ladislav Ludaš je odvjetnik, pa se brine za pravna pitanja, zamjenik je gradonačelnika Atada, čime je zajamčen i dobar odnos s gradskom samoupravom. Dopredsjednik kao i ostali članovi rado se primaju bilo kakvih aktivnosti. Josip Barić kao mladi član prati razne natječaje kako bi ubuduće samouprava uspjela ostvariti razne projekte glede očuvanja i njegovanja hrvatskoga jezika i kulture odnosno dobre suradnje s matičnom domovinom. Predsjednik je podrijetlom iz Kerestura pa je izrazio želju da se samouprava poveže i s pomurskim Hrvatima. Inače grad je obećao pomoć Hrvatskoj samoupravi, ponudio je prostoriju za ured, a jednako tako i suradnju u europskim projektima u kojima grad već otprilike sudjeluje za zbratimljenim gradom Koprivnicom. Hrvatska samouprava u Atadu vrlo dobro surađuje i s Hrvatskom samoupravom Šomođske županije. Njezin predsjednik Jozo Solga uvijek je na raspolaganju s bilo kakvom informacijom, pomaže djelovanje još vrlo mlade samouprave.

Među ciljevima samouprave je i pokretanje učenja hrvatskoga jezika u gradu. Kako mi reče dopredsjednik, u tijeku su pregovori s gimnazijom. Bude li dovoljno prijavljenih, pokrenut će učenje u školskoj ustanovi, a prema dosadašnjim informacijama ima potražnje za našim jezikom, samo još treba naći na koji način osigurati i materijalna sredstva.

Hrvatski je dan organiziran s nakanom da se i na taj način privuče pozornost na opstojnost Hrvata u gradu, da se uspostavi dobra suradnja s drugim hrvatskim samoupravama iz Podravine, čime se jača nacionalna svijest i u gradu, te da se predstavlja djelić bogate hrvatske kulture.

Prvi Hrvatski dan u Atadu započeo je natjecanjem u kuhanju. Prijavilo se osam družina: iz Barče, Potonje, Daranja, Tomašina, Koprivnice, i miješane družine KUD Podravci, Karpati, Muranji. U kotlićima su se kuhali razni gulaši, paprikaši od divljači, govedeg i svinjskog mesa s raznovrsnim prilozima

Članovi atadske Hrvatske samouprave (slijeva Josip Barić, Lajoš Mark Dekić, Andreja Kaurić, dr. Ladislav Ludaš)

poput kukuruzne kaše, valjušaka i drugog. Ocjenjivački je sud od osam izvrsnih jela izabrao tri najbolja jela. Prvo mjesto pripalo je KUD-u Podravina, drugo mjesto družini Karpati, a treće mjesto daranjskim kuharima. Tijekom dana odmjeravala se snaga i u nogometu, čiji su rezultati proglašeni na početku kulturnog programa. Na prvo mjesto dospjela je momčad iz Potonje, na drugo momčad iz Barče, a treće mjesto pripalo je Tomašinu.

Svečaniji dio programa započeo je kulturnim programom, što je otvorio dopredsjednik samouprave Mark Lajoš Dekić pozdravljajući sve nazočne, među njima drage goste: Ljiljanu Pancirov, generalnu konzulicu Republike Hrvatske u Pečuhu, Istvána Ormaia, gradonačelnika, Jozu Solgu, predsjednika Županijske hrvatske samouprave. Dopredsjednik je naglasio važnost organiziranja takvih dana te dodao kako hrvatska samouprava grada

namjerava tradicionalno svake godine održati Hrvatski dan na sličan način, ali još uspješnije. Konzulica se obratila nazočnima, čestitala na lijepo organiziranom danu na kojem su se družili mnogi Podravci, i istaknula složnost tamošnjih Hrvata koji poštujući jedan drugog, uvijek se međusobno posjećuju i sudjeluju na programima jedni drugih. Slijedio je temperamentan program KUD-a Ladislava Matušeka, koji također okuplja članove iz raznih podravskih i baranjskih mjesta. Članica društva Dora Grišnik predstavila je djelovanje kulturnog društva, koje je utemeljeno 2000. godine i djeluje u Kukinju, a sada već broji više od 30 članova. Njeguje glazbenu i folklornu kulturu Hrvata u Mađarskoj, a plesači i tamburaši ovaj put su obradovali publiku temperamentnim baranjskim i bošnjačkim plesovima i prekrasnim pjevanjem, što su gledatelji i nagradili.

Beta

Nastup KUD-a Ladislava Matušeka

Izložba „Četiri slikara naive iz Hrvatske” u Bačkoj – Baji, Santovu i Kalači

Izložbu u Santovu otvorila je Angela Šokac Marković, a nazočnima se obratio i Zdravko Mihevc, ravnatelj Turističke zajednice Koprivničko-križevačke županije

Nakon Pečuha, u protekla dva mjeseca izložba „Četiri slikara naive iz Hrvatske”, kojom su predstavljeni članovi Molvarškoga likovnog kruga Dragutin Kovačić, Stjepan Đukin, Martin Đukin i Vladimir Ivančan, proputovala je Bačku. U suradnji Turističke zajednice Koprivničko-križevačke županije, Općine Molve i mjesnih hrvatskih samouprava, a uz posredovanje Generalnog konzulata Republike Hrvatske i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae u Pečuhu, ona je prvo otvorena u Baji, zatim u Santovu, a nakraju u Kalači.

BAJA

Nakon pozdravnih riječi Angele Šokac Marković, predsjednice Hrvatske samouprave grada Baje i zamjenice predsjednika Hrvatske državne samouprave, u Galeriji županijskog Doma narodnosti u Baji, 2. travnja, izložbu je otvorila Ljiljana Pancirov, generalna konzuli-

ca Republike Hrvatske u Pečuhu. Nazočnima su se obratili dožupan Koprivničko-križevačke županije Darko Sobota i predsjednik Općine Molve Stjepan Fosić. Svojom nazočnošću svečanost su uveličali slikari Dragutin Kovačić, Stjepan Đukin, Martin Đukin i Vladimir Ivančan, osobna izaslanica gradonačelnika Baje dr. Edit Muncig, predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac, ravnatelj Turističke zajednice Koprivničko-križevačke županije Zdravko Mihevc, zastupnici hrvatskih samouprava u Mađarskoj te hrvatski studenti Visoke škole u Baji.

SANTOVO

U predvorju doma kulture u Santovu, 26. travnja, u ime domaćina okupljene je pozdravio Stipan Balatinac, predsjednik santovačke Hrvatske samouprave, a izložbu je otvorila Angela Šokac Marković, zamjenica predsjed-

nika Hrvatske državne samouprave. Svečanost je uljepšao tamburaški orkestar mjesne Hrvatske osnovne škole pod ravnanjem učitelja tambure Attile Csuraija. Nazočnima se obratio i Zdravko Mihevc, ravnatelj Turističke zajednice Koprivničko-križevačke županije. Svojom nazočnošću otvorenje su uveličali predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a, ujedno i ravnatelj Hrvatske škole Miroslava Krležu u Pečuhu Gabor Győrvári, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu Joso Šibalin, a nazočili djelatnici Hrvatske škole, nadalje pripadnici hrvatske zajednice i drugi mještani.

KALAČA

Izložba u Kalači otvorena je 10. svibnja u Galeriji Gradskog kazališta, a za nju je bio zadužen zastupnik Hrvatske samouprave

Ženski pjevački zbor „Ružice” iz Kalače uljepšao je svečanost

Dio nazočnih na otvorenju u Santovu

Stipan Perić. Svečanost je svojim nastupom uljepšao Ženski pjevački zbor „Ružice”. Nakon pozdravnih riječi ravnateljice Prosvjetnog središta Gyöngyi Tóth Magó i predsjednika Hrvatske samouprave grada Kalače Bariše Dudaša, izložbu je otvorila generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov. Svojom nazočnošću svečanost su uveličali zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac Marković, ravnatelj Turističke zajednice Koprivničko-križevačke županije Zdravko Mihevc, predsjednik hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj Marin Skenderović, kalački dogradonačelnik Zoltán Simon, predsjednik HDS-a Mišo Hepp. Nazočilo je četrdesetak posjetitelja, među njima članovi hrvatske zajednice, i drugi građani, te predstavnici mjesnih glasila.

Tekst i slika: S. Balatinac i S. Perić

Svetačni dani Gornjega Četara

Prvopričesnici Gornjega Četara

Vjernici Gornjega Četara dva dane su svečevali u svojoj mjesnoj crkvi, prilikom prvoga pričešćanja, a i tradicionalnih križevskih danov, onput u maloj kapeli u Gori. O ti događaji nas je obavestio László Fodor iz Gornjega Četara. U crkvi Sv. Mikule 13. majuša, u nedilju, su se dva miništranti pričešćali ki su oduševljeno čekali svoj dan. U lipo nakinčenoj crkvi, u pratnji svojih najbližnjih su prvi put k sebi zeli tijelo Kristuševo. Farnik šest sel u Pinčenoj dolini, Tamás Várhelyi, prilikom svete maše je naglasio važnost naše povezanosti Crkvi, vjeri i Svemogućemu Bogu. Drugi dan, vjerno mnogoljetnoj navadi, Četarci su hodočastili u Marijinu kapelu. Suprot ločestoga vremena vjernici su napunili klupčice male kapele. Mašu su služili Tamás Várhelyi i umirovljeni dušobrižnik Alajos Szabó. Med vjernici su bili

Alajos Szabó i Tamás Várhelyi su blagoslovlili i vinograde

i brojni mališani ki su sa svojim čuvarničarkami došli na ov značajni događaj sela. Za svetom mašom blagoslovljeni su vinogradi, a molitva je upućena i za dobro vrime ter bogatu litiņu.

*-Tiho-
Foto: László Fodor*

Jedan dio vjernikov pri Marijinoj kapeli u Gori

GRAJAM u Gornjem Četaru

Svi dobitnici XI. GRAJAM-a u Gornjem Četaru

Mjesna osnovna škola je uz potporu Hrvatske samouprave dotičnoga sela, Društva Gradišćanskih Hrvatova u Ugarskoj i Županijskih hrvatskih samoupravov organizirala XI. GRAJAM. Po uzoru Hrvatskoga kulturnoga društva u Gradišću je ov festival postao jako atraktivan u krugu mladih pjevačev na ovoj strani granice. Na ovom naticanju su već sudjelivali i mladi iz Austrije, a učenici iz Ugarske redovito dođu na priredbu HKD-a, kot i ovo ljeto u Trajštof.

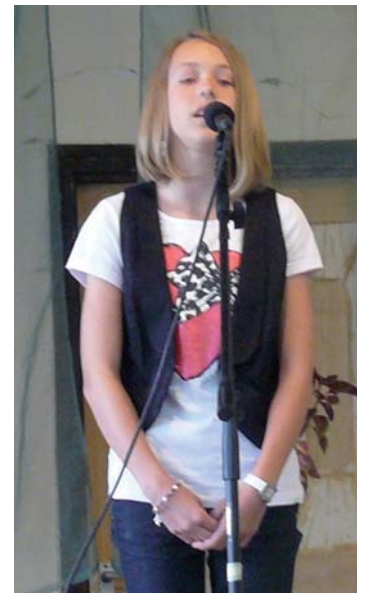
Goste je u ime organizatorov pozdravila Veronika Szegleti, direktorica škole, i Ana Šaller, učiteljica hrvatskoga jezika. Iskusni mladi folklorasi pod peljanjem Veronike Pezenhoffer su već doma na pozornici i o tomu osvidočili u publiku. Po svetačnom otvaranju su u ruke zeli mikrofon naticateljji, ki su prvi put predstavili narodnu, a zatim popularnu jačku poznatih izvodjačev iz Hrvatske. Tako su gledatelji mogli slušati hite Colonie, Zlatka Pejakovića, Severine, Jelene Rozga, Parnog valjka, Danijele, Tajči i Antonije Šola. Tročlani žiri (Magdalena Nemet, Zorica Moricz-Timar i Ingrid Klemenšić), kako svako ljeto, tako i sad si je morao zasukat rukave da donese na kraju naticanja odluku i da podili nagrade.

Nivo-nagradu je dobila Dalma Gostom, učenica šestoga razreda iz Unde. Kod moderne jačke zlatnu medalju su osvojile Mirjana Bauer (2. razred, Koljnof) i Laura Timar (4. razred, Petrovo Selo). Na drugo mjesto je dospila Natalija Neubauer (5. razred), a na treto Karmela Pajrić (3. razred), učenice koljnofske Dvojezične škole „Mihovil Naković“.

Kod narodne jačke su bili najbolji učenici mjesne osnovne škole Krištof Habetler (3. razred, Hrvatske Šice) i Roxana Nemet (6. razred, Narda). Mirjana Bauer, iako je najmladja bila med ostalimi, je osvojila i srebrnu medalju u ovoj kategoriji. A brončana nagrada je slišila Fanniki Kelemen (5. razred, Hrvatski Židan).

Kako je naglasila predsjednica žirija Zorica Moricz-Timar, jako je važan izbor jačkov, dobro uvježbanje i tehnik jačenja. Moguće je da će organizatori drugo ljeto moć prirediti GRAJAM uz pratnju jedne muzičke grupe.

Foto i tekst: Ingrid Klemenšić

Dobitnica nivo-nagrade iz Unde, Dalma Gostom

Krizmanje u Santovu

Župno slavlje na dan 95. obljetnice ukazanja Fatimske Gospe

Foto: Katalin Molnar Tomašev

Nažalost, zbog kišovita i prohladna vremena, pobožnost Fatimske Gospe 13. svibnja, na dan 95. obljetnice Gospina ukazanja, nije mogla biti održana u marijanskome svetištu na santovačkoj Vodici, ali to nije umanjilo svečanost koja je upriličena u cvijećem lijepo okićenoj župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije.

Kako je i najavljeno, prva ovogodišnja pobožnost počela je klanjanjem Presvetom Oltarskom Sakramentu koje je pred misu vodio velečasni Zsolt Retkes, kapelan bajske Središnje župe.

Slavlje, već po običaju, počelo je ophodom vjernika, od župnog dvora do crkve, u kojoj su bili ministranti, krizmanici, crkveni odbornici i svećenici, a kao i uvijek za veće crkvene blagdane i župne događaje, ulaz je uljepšan papinskom, europskom, seoskom, hrvatskom i mađarskom zastavom.

Nakon pozdravnih riječi *staratelja* Jozе Mandića na hrvatskome jeziku, kako je to već odavno običaj u Santovu, misno slavlje u čast Fatimske Gospe, prigodnu propovijed i krizmanje predvodio je dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemetški, i metropolit.

Prema riječima iz Petrova govora u Kornelijevoj kući u Djelima apostolskim „Uistinu, sad istom shvaćam: Bog nije pristran. ³⁵Naprotiv, njemu je mio u svakom narodu onaj koji ga priznaje i čini što je pravedno”, nadbiskup je istaknuo kako je i Isus Krist poslao svoje apostole narodima da navješćuju Evanđelje, te dodao:

„Ovdje u Santovu, u naselju gdje živi razmjerno najviše Hrvata-Šokaca, ali i Srba, pa

čak i nešto Nijemaca, posebno nas dozivaju riječi Evanđelja i Svetog pisma. Pripadali bilo kojemu narodu, možemo biti dragi pred Bogom ako ga priznajemo i činimo što je pravedno. Svi bi problemi među narodima na cijelome svijetu prestali kada bi to uzeli u obzir čelnici naroda i ljudi. Nadalje kada bi u tome smislu ljudi slijedili Isusove riječi izrečene na posljednjoj večeri, kada bi se kršćani i sljedbenici Krista vodili njegovom ljubavlju.” Misno slavlje s krizmanjem, koje je u župnoj crkvi dupke punoj vjericima, uljepšano pjevanjem crkvenih pjesama, koje je predvodio župni kantor Zsolt Sirok, te čitanjima i molitvom vjernika, naizmjenično na hrvatskom i mađarskom jeziku.

Sakrament potvrde primilo je dvadesetak mladih iz Santova i okolnih naselja, među njima i pripadnici hrvatske narodnosti, koji su tako potvrdili svoju vjeru i pripadnost Crkvi. Naime sakrament potvrde s krštenjem i euharistijom čini cjelinu sakramenata kršćanske inicijacije.

S. B.

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovači
iz Fičehaza

Međunarodni dan djece

Međunarodni dan djece obilježava se po cijelome svijetu po različitim datumima. Dan djece u Mađarskoj uvijek se održava posljednje nedjelje u svibnju. Dan djece prvi put je obilježen u Turskoj 1920. g. Obilježavanje dana proširilo se od 1954. godine kada je Opća skupština UN-a proglasila Međunarodni dan djece. Organizacija je preporučila svim državama članicama da utvrde dan, ali da same odrede dan i način prikladan za obilježavanje. Dječja prava temelj su izgradnje naprednoga društva. Svijet mira jest svijet u kojem djeca postaju prijatelji, u kojem uče i odrastaju u zajedništvu, igraju se i vesele. U različitim dijelovima svijeta djecu omalovažavaju, iskorištavaju kao radnu snagu, tjeraju na sudjelovanje u ratnim sukobima s oružjem, prisiljavaju na prostituciju i sl. Vlade i organizacije za skrb djece imaju velik i težak zadatak osigurati svojoj djeci na svijetu život dostojan djeteta, život u kome će se poštovati osnovna dječja prava, život u kojem će djeca biti samo djeca. U Mađarskoj Dan djece obilježava se od 1931. godine, upočetku se još zvao „Tjedan djece”.

Sjećanje na jednog od najdarovitijih petobojaca svijeta

Naše gore list: Živko Villányi-Žiga (1950–1995)

U organizaciji i vlastitom potporom mjesnog ugostiteljskog objekta „Čajane” (Teaház), odnosno njezina vlasnika, poduzetnika Gabora Varge, 19. travnja u Santovu je u okviru športske tribine održano sjećanje na bivšeg petobojca mađarske reprezentacije, osvajača olimpijskih i svjetskih medalja, mlado preminulog Zsigmonda Villányija, odmilja zvanog Žiga, podrijetlom šokačkog Hrvata, rođenog 1. siječnja 1950. u Santovu pod imenom Živko Đurić, od majke Mande Jelić i oca Marka Đurića.

Njega su se prisjetili bivši klupski i reprezentativni kolege, prijatelji i treneri, koji su se vrlo rado odazvali pozivu organizatora, trostruki olimpijski, deseterostruki svjetski prvak u petoboju, športaš nacije András Balczó, dvostruki olimpijski prvak, majstor mačevanja i trener Ferenc Németh, trener

Živko Villányi
(r. Đurić)
(Iz obiteljske arhive)

László Földi, klupski prijatelj, osvajač srebrne medalje na OI, svjetski prvak Tibor Maracskó, klupski kolega László Erdősi, i Gábor Pécsi, trener, bivši glavni tajnik i tehnički

Gosti, klupski, reprezentativni kolege, treneri prijatelji – trostruki olimpijski, deseterostruki svjetski prvak András Balczó

Članovi obitelji, rodbina

ravnatelj Mađarskog saveza petobojaca, a tribinu je vodio Tamás Putnik, športski urednik Bajske televizije. Svojom nazočnošću svečanost je uvećao dio njegove obitelji, supruga Katalin i kći Diana, a njegovi sinovi David i Daniel nisu bili u mogućnosti nazočiti.

U klupskoj dvorani mjesnog doma kulture okupilo se domalo 100 suseljana i sunarodnjaka, rodbine, prijatelja i poštovatelja pomalo zaboravljenog Živka Villányija, njegovih športskih rezultata i velikih uspjeha mađarskog petobojca njegova vremena, te prošlosti, sadašnjosti i budućnosti ove športske discipline.

Uvodno je prikazan kratki dokumentarac o nadmetanju u na OI u Berlinu 1936., insert iz filma o natjecanju u petodnevnom petobo-

U sredini svjetski juniorski prvak u petoboju Zsigmond Villányi, 1970. Fontainebleau

ju, kada je Mađarska osvojila prve bodove, a na kraju kratki filmski zapis o Živku Villányiju kako govori o svome velikom uzoru Andrásu Balczóu, nadalje o najvećim postignutim uspjesima mađarskog petobojca na Olimpijskim igrama i Svjetskim prvenstvima. Velika je radost što možemo biti danas ovdje. Kada smo saznali da ćemo gostovati u Žiginu rodnom selu, teško je bilo odlučiti koga ćemo povesti, bilo je znatno više prijav-

ljenih, jer nam je prirastao k srcu, a svima nama je bio vrlo drag, i izvrstan športaš – reče uz ostalo Gábor Pécsi sjećajući se ukratko na početke i uspjehe modernog petoboja, koji ove godine obilježava 100. obljetnicu utemeljenja.

Njemu najbliži, dvije godine stariji klupski prijatelj Tibor Maracsó, podsjetio je na početke svoje i Žigine karijere, koja je počela početkom 1960-ih godina kada su se prijavili u Športsku školu u Csepelu. Športom su se počeli baviti kao trobojci, a izabrani su od više nego tristo prijavljenih.

Kako uz ostalo reče, nakon nekoliko mjeseci otkriveno je da posjeduje izniman dar i vještine. Zajedno su trenirali, a izuzev prijedodnevne škole, cijeli dan od jutra do mraka provodili su zajedno. Prva velika kušnja za njih bila je još 1969., a zapravo već 1968. kada su zajedno postali članovi juniorske reprezentacije, i pripremali se za svjetsko juniorsko prvenstvo.

Nažalost, na dan putovanja, zbog vojne intervencije u Čehoslovačkoj, u zadnji je trenutak otkazan njihov nastup na SP u Stockholmu. No već iduće, 1969. godine na juniorskom SP-u Budimpešti Žiga je pojedinačno osvojio šesto mjesto, a momčadski zlatnu medalju. Brzo se razvijao, a već s 20 godina postao je članom odrasle reprezentacije, te je 1970. u Francuskoj osvojio Zlatnu medalju na juniorskom SP-u pojedinačno, a ekipno srebrnu, pa je sve nas ostavio iza sebe, jer je kao juniorski svjetski prvak krenuo na prvenstvu odraslih gdje je pretekao već poznatog reprezentativnog i klupskog kolegu Andrása Balczóa, te osvojio srebrnu medalju.

Nakon toga, 1972. na OI u Münchenu, kada je tek postao uistinu odrasli reprezentativac, osvojio je srebrnu medalju. Iako su 1974. još zajedno nastupili na SP-u u Moskvi, zapravo tada je završena njegova uspješna športska karijera zbog zdravstvenih tegoba. Pokušao se još nakon OI 1976. vratiti, ali već nije mogao izdržati u potpunosti naporne treninge koje bi ga održali u svjetskom vrhu. „Kao njegov momčadski kolega, mislim da bez ikakve patetike mogu reći da je bio najdarovitiji petobojac svijeta, i da ga zdravstveni problemi nisu omeli, onda bi vjerojatno nastavio stopama Andrása Balczóa” – reče Tibor Maracsó. I svi drugi sudionici športske tribine u Santovu prisjetili su se svojih najljepših osobnih doživljaja, napose osobnih i športskih vrlina, nsvakidašnje nadarenosti športaša koji je izrastao u svjetsku klasu bez uobičajenog predživota petoboja.

Legenda mađarskog i svjetskog petoboja András Balczó, dugogodišnji član mađarske reprezentacije, ukazao je na vrlo iscrpljujući karakter ovog, inače vrlo muževnog, zapravo vojničkog športa, koji zahtijeva vrlo veliki duševni i tjelesni sklad. Dvanaest godina mlađeg momčadskog prijatelja sjeća se s očinskom ljubavlju i brigom, kojega nikada nije smatrao športskim protivnikom, predavši mu i najosobnija iskustva na putu k uspjehu. Nije bio zavidan čak ni onda kada ga je pretekao na svjetskom prvenstvu.

„Najznačajnija osobina mu je bila da je bio vrlo miran, kao rezistentna voćka, ništa ga nije nagrizalo, nije imao protivnika. Posluživši se biblijskim riječima: Blaženi koji sve podnose s mirom” – opisao je svoga momčadskog kolegu koji nas je napustio vrlo mlad, i dodao s kršćanskim uvjerenjem: „Božja je volja da ga je tako čistog uzeo k sebi.” Neosporno, bio je iznimno nadaren, a u mačevanju imao je posebnu sposobnost napada na nogu suparnika. Neočekivanih stvari ima, slučajnih ne – istaknuo je više puta András Balczó.

Nakon kraćeg razgovora, u ime gostiju Gábor Pécsi domaćinima i organizatorima u Žiginu rodnome mjestu uručio je pet primjeraka monografije mađarskog petoboja izdane 1999. godine u povodu održavanja Svjetskog prvenstva u Mađarskoj, s najvažnijim podacima iz povijesti petoboja, među njima s popisom rezultata svih državnih i međunarodnih prvenstvima, te s nekoliko fotografija na kojima je i naš Žiga.

Tekst i slika S. B.

Životni put

Živko Đurić osnovnu je školu započeo 1956. godine u rodnom Santovu. Prema školskome dnevniku bio je odličan, dobar učenik, marljiv, uzorna vladanja. Nakon što je oca rano izgubio, poslije prvog rođendana, po završetku petog razreda, s majkom i njezinim drugim suprugom Ervinom Villányiem odlazi u Budimpeštu gdje početkom 1960-ih postaje članom Športskoga kluba „Csepel”, u početku kao trobojac, zatim petobojac, a poslije juniorski reprezentativac i član odrasle reprezentacije. Prema mišljenju stručnjaka, njegova veličina bila je u tome što je u tehničkim športovima (streljaštvo, mačevanje, jahanje) pružao uvijek ujednačen učinak. Nažalost, velika količina željeza u organizmu ograničavala ga je u atletskim disciplinama, stoga mu je športska karijera prinudno prekinuta 1977. godine. Nastavio je raditi kao trener u petoboju i mačevanju. Najprije u svome matičnom klubu, od 1980. do 1981. bio je izbornikom najbolje mađarske juniorske vrste, a 1982. postaje trenerom u Italiji. Nakon povratka pokreće osnivanje ženskog petoboja, dobiva naslov majstorskog trenera, a od 1992. radi kao trener mačevanja talijanske reprezentacije. Nakon teške bolesti umro je 13. siječnja 1995. godine u Budimpešti, gdje je i pokopan. Njemu u spomen posvećen je turnir koji nosi njegovo ime. Svome podrijetlu, materinskom jeziku ostao je vjeran do kraja života, a govorio je i druge slavenske jezike, engleski i talijanski.

Športski uspjesi – od santovačkog dječarca do olimpijskih i svjetskih odličja

Živko Villányi (r. Đurić) osvajač je ekipne zlatne medalje na SP-u za juniore (Budimpešta, 1969), pojedinačnog zlata (Fontainebleau, 1970), zatim srebrnih medalja ekipnog natjecanja na OI u Münchenu 1972, pojedinačnog i ekipnog na SP-u u San Antonio-u 1971, te ekipnog srebra u Moskvi 1974. Na domaćoj sceni osvajač pojedinačnog i ekipnog državnog prvenstva (1971), te dva puta ekipnog (1973. i 1977), nadalje više srebrnih i brončanih medalja.

Moderni petoboj osnovan 1912. g.

Moderni petoboj sastoji se od natjecanja u pet različitih športova, atletskih i tehničkih: mačevanju, streljaštvu, jahanju, plivanju i trčanju. Kao šport predložio ga je Pierre de Coubertin, osnivač modernih Olimpijskih igara. Šport je osmišljen da prikazuje vještine vojnika konjičkog odreda iz toga vremena. Prema Coubertinu, šport vještine vojnika iz konjičkog odreda koji se nađe iza neprijateljskih linija, koji mora jahati po nepoznatom terenu, boriti se mačem i pištoljem, trčati i plivati. Prvi put uključen je na OI u Stockholmu 1912. godine, i od tada je stalno u programu. Momčadsko natjecanje je uvedeno 1952, ali je 1992. ukinuto. Natjecanje žena uvedeno je OI u Atlanti 2000. godine. Prvi nastup Mađarske na OI 1928. godine, a godinu dana prije prvo natjecanje u Mađarskoj održano je u devet dana, s danom odmora između natjecanja. Od 1949. u neolimpijskim godinama održavaju se svjetska prvenstva. Upočetku je natjecanje trajalo pet dana (svakog dana po jedna disciplina), ali u nastojanju popularizacije i komercionalizacije športa, 1996. uvedeno je jednodnevno natjecanje. Discipline: zračni pištolj kalibra 4.5 mm, na udaljenosti 10 m iz stojećega stava, a natjecatelj ima na raspolaganju 20 metaka, s ograničenim vremenom na 40 sekundi između svakog pucnja; mačevanje po kružnom sustavu, svatko sa svakim; plivanje 200 metara slobodnim stilom, a natjecatelji se svrstavaju u jakosne skupine prema najboljem prijavljenom rezultatu; jahanje uključuje prelazak staze 350–400 m s 12 do 15 prepona, a konji se dodjeljuju ždrijebom pred natjecanje; trčanje je na 3000 metara kros, startni brojevi se dodjeljuju prema rezultatima u prijašnje četiri discipline, tako da najbolji kreće prvi, pa tko prvi prođe cilj ujedno je i pobjednik modernog petoboja koji je dobio naziv moderni da bi se razlikovao od atletskog petoboja.

Susret „Najselo” i Dan naselja u Sumartonu 9. lipnja 2012.

Program:

- 12.30 Okupljanje na mjesnom nogometnom igralištu
- 13.00 Primanje gostiju
Kuhanje
Nogometni turnir između družina pojedinih ulica
- 14.00 Zračna spuštaljka (tobogan), jahanje na poniju, oslikavanje lica
Predstavljanje policajaca
- 18.00 Kulturni program
Nastupaju :
KUD iz Petrovoga Sela
KUD iz Kukiinja
KUD iz Martinaca
Učenici Osnovne umjetničke škole iz Serdahela KUD Sumarton

GORNJI ČETAR – Od 8. do 9. junija se u ovom naselju priredjuje II. Country Jamboree, čiji je glavni pokrovitelj János Bródy, ki će za svečanim govorom mjesnoga načelnika Attila Kratochvilla, otvoriti ov dvodnevni muzički festival s oznakami Divljega Zapada. Publiku će u okviru velike glazbene manifestacije sve skupa zabavljati sedam country-bendov, a posebni štimung će posuditi ovoj priredbi i različite djelaonice za dicu, jahanje, skakanje itd. Drugi dan od 10 uri će na četarskom igrališću zavladati folklor narodnih grup. Nastupaju kulturno-umjetnička društva iz Hrvatskih Šic, Hrvatskoga Židana, Gornjega Četara, Narde, Pornove, Petrovoga Sela i Keresteša. Zadnji dan još različiti koncerti vabu ljubitelje country-glazbe u Gornji Četar dugo u noć.

GORNJI ČETAR, STARI JANKOVCI – Hrvatsko kulturno društvo Četarci prošloga vikenda je gostovalo u Slavoniji. Kako nam je rekla predsjednica društva, Anica Polyak-Šaller, od domaćina, KUD-a Jankovci su dobili poziv da sudjeluju na dvanaestoj Smotri folklor nacionalnih manjin Republike Hrvatske i Hrvatske dijaspore. Hrvate iz Ugarske zastupali su Četarci, s predivnom domaćom koreografijom Štefana Kolosara, pod naslovom Četarski fašnjak, ku su domaćini pošli na Internetu pak zatim je slijedila i pozivnica. Na smotri je sudjelivalo ukupno devet folklornih grup, med njimi i Hrvati iz Vojvodine ter Bosne i Hercegovine.

U spomen

Marija Stevanović (1921–2012)

Teta-Maru Stevanović – po djevojačkom imenu Mariju Zelmanović, rođenu u Irigu – i nje-noga muža Milutina Stevanovića, bivšega glavnog i odgovornog urednika zajedničkih Narodnih novina Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj, upoznao sam još za vrijeme davnih osnovnoškolskih godina u Santovu, kada su kao novinari dolazili na školske pa i neke druge događaje koji su bili vezani uz naše zajedničke narodnosne svakodnevice. Poblize sam, i lično, kao polaznik budimpeštanske Hrvatsko-srpske učiteljske škole, na Trgu ruža, sve od 1953. do mature, 1957. godine, imao prilike kontaktirati s bračnim parom Stevanović. Ne govoreći o vremenu učiteljevanja u Đursko-šopronskoj županiji – Hrvatskoj Kemlji – odakle sam povremeno slao izvještaje za novine i svoje pjesničke „prvence”, pa tako i prvu objavljenu pjesmu za djecu: „Obojak i jaje...”, koju je teta Mara, kao urednica dječjeg dodatka „Danica”, objavila davne 1958. godine.

Godina 1959. bila je presudna za mene, naime na prijedlog Milutina Stevanovića premješten sam u Budimpeštu, u Demokratski savez Južnih Slavena u Mađarskoj, čiji je generalni tajnik tada bio Milan Ognjenović. Sve od toga doba s obitelji Stevanović smo bili ne samo u radnom, suradničkom već i neposrednom prijateljskom odnosu. Naime kumovali su nam povodom ženidbe s Grkinjom, davne 1963. godine, kao i kasnije, pri davanju imena našem prvorođenčetu Zoranu, 1964. godine, pri Matičnom uredu budimpeštanskog savjeta na Bakátsievom trgu u devetom okrugu.

Kao urednicu spomenutog priloga Danica – sa strane naših narodnosnih škola, učitelja, nastavnika te učenika, odmila zvanu teta-Maru – poznavali su širom naše domovine. Primala je ona njihove dopise na materinskom jeziku i fotografije koje je s posebnom odanošću i stručnošću odabirala i objavljivala na stranicama Narodnih novina. Ljubav prema materinskoj riječi bila je neizostavna, stoga je uz pripomoć učiteljice Marge Šarac u budimpeštanskoj OŠ pozivala na suradnju, naime pokrenula je omiljenu rubriku za učenike pod nazivom Urednici „Danice”. Njeni neposredni, slobodno možemo reći, majčinsko brižni odnosi s djecom i njihovim nastavnicima umnogome su doprinijeli daljem usavršavanju hrvatsko-srpskog materinskog jezika. Teta-Mara je povremeno objavljivala i pozornosti vrijedne reportaže o našem istaknutim, zna-

nitijim ličnostima narodnosnog nam kulturno-prosvjetnog života.

Posebno bismo istakli da je teta Mara, pored svih svojih obiteljskih, roditeljskih obveza i navedenoga, našla vremena i za književno prozno djelovanje. Naime tematiku za svoje pripovijetke namijenjene djeci, crpila je iz raznih susretanja s našom djecom hrvatske i srpske narodnosti. Njenu knjigu „Nebo bez oblaka” objelodanilo je Poduzeće za izdavanje udžbenika (Budimpešta, 1977), a izdavač je bio Demokratski savez Južnih Slavena u Mađarskoj. Recenzenti izdanja bili su Jelena Simić, Marga Šarac i Dragica Pejak. Ilustrator pak suradnik naših novina Đuro Šarkić.

Tri buketa lijepih priča koje nose podnaslov: I. Priča o maloj Miri, namijenjene su najmanjoj djeci, zatim II. Crveni balon sve za decu sveta djeci koja su se crveno toga naučila u školi, ali ipak rado slušaju kada im bake ili djedovi pričaju, kao i III. Četa mala, ali odabrana djeci koja se opraštaju s djetinjstvom i koja će danas-sutra zakoračiti u život.

Autorica iznosi sliku svijeta koji okružuje djecu, a taj svijet preko tečnog stila postaje dostupan ne samo djeci nego i odraslima. Mara Stevanović je usmjerila pozornost na sve ono što djetetu pomaže otkriti šarolik svijet oko sebe. Sve je to činila glatkim jezikom dostupnim čitaocima određene dobi. A osnovni joj je cilj da djeca sačuvaju i njeguju svoj hrvatskosrpski materinski jezik.

Ovo je zapravo prvo prozno književno djelo koje se u našoj domovini poslije oslobođenja objavljuje na srpsko-hrvatskom jeziku, te zato predstavlja izuzetan događaj ne samo za pripadnike hrvatske i srpske narodnosti već i za cjelokupnu izdavačku djelatnost – rečeno je između ostalog o knjizi.

Shodno je ovdje reći da je teta Mara sve do svog umirovljenja, kao urednica priloga za djecu, poduze vrijeme djelovala pod glavnim uredništvom Marka Markovića, odnosno u početku izlazenja više brojeva našega Hrvatskog glasnika.

Mnogi od nas tvrde da je starost najteža, najveća bolest. Tako je to bilo i u slučaju čika Mileta Stevanovića, koji je upokojen 2002. godine. Nakon duge i preteške bolesti, teta Mara je preminula u svojoj 91 godini života, 8. ožujka ove godine. Ona je sa strane njenih najdražih sinova i njihovih obitelji te prijatelja na vječni počinak – pored njenog Milutina – otpraćena na budimskog groblje na Farkasréty. Svi mi koji smo s njome surađivali i koji smo je poznavali i štovali, i na ovaj način želimo da se je sjetimo nje i da joj iako tuđa, zemlja doista bude laka.

Marko Dekić

Croatiada 2012

Državno natjecanje u kazivanju poezije i proze
na hrvatskom jeziku u Baji

Svečanost hrvatske riječi

Dugo godina domaćin i suorganizator priredbe bio je HOŠIG u Budimpešti, a prvi put prošle godine natjecanje je održano u Osnovnom obrazovnom središtu „Nikola Zrinski” u Keresturu. Ove je godine nastavljeno putovanje po hrvatskim regijama u Mađarskoj, pa je svečanost kazivanja poezije i proze na hrvatskom jeziku 18. svibnja održana u Općeprosvjetnom središtu i športskoj školi „Šugavica” na Dolnjaku u Baji. Sudjelovalo je sveukupno 72 učenika, što je gotovo dvostruko više nego lani, i to ne samo učenika nego i škola. Nakon raznih školskih, mjesnih i regionalnih natjecanja, u Baji su se okupili najbolji kazivači stihova i proze na hrvatskom jeziku.

Već po običaju, natjecanje je organizirano u dvije kategorije. U kategoriji dvojezičnih ustanova, od 1. do 8. razreda osnovnih škola, odnosno 9–12. razreda gimnazija, prijavljeno je 19 učenika iz četiri škole: Martinci (3), Santovo (4), Pečuh (6) i Budimpešta (6). U kategoriji škola s predmetnom nastavom prijavljeno je čak 53 učenika iz 18 škola, odnosno 17 naselja: Kerestur (4), Barča (3), Lukovišće (4), Serdahel (4), Šeljin (4), Mohač (1), Dušnok (3), Baja (dvije škole: s Fancage i Dolnjaka po 4), Kalača (2), Tukulja (3), Kačmar (3), Harkanj (4), Sumarton (1), Aljmaš (2), Starin (2), Salanta (1) i Baćino (4). Dakako, najviše ih je bilo iz Bačke: 19. Nažalost, ni u jednoj od dvije spomenite kategorije nije bilo sudionika iz najudaljenije regije – Gradišća.

Uime domaćina, okupljene je u dupke punom predvorju škole na Dolnjaku pozdravila Angela Šokac Marković, dopredsjednica Hrvatske državne samouprave, među njima prije svega sudionike, djecu, nastavnike, članove ocjenjivačkog suda i uzvanike. Svečano otvorenje uljepšale su članice pjevačkog zbora Fancaškog općeprosvjetnog središta u izvornoj bunjevačkoj nošnji, i učenica hrvatske skupine na Dolnjaku Reka Kovač kazivanjem stihova „Nema za mačke škole”, a svojom nazočnošću priredbu posvećenu hrvatskoj riječi uveličali su generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac i predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin.

Izrazivši zadovoljstvo što je toliko velik broj prijavljenih, ali istodobno i žaljenje što nema sudionika iz Gradišća, Mišo Hepp je ukazao na važnost susreta i boljeg upoznavanja hrvatskih regija od Bačke do Gradišća, te na njegovanje milozvučne materinske riječi.

Referentica Ureda HDS-a Eva Molnar Mujić uz ostalo reče kako su zbog velikog broja prijavljenih, natjecatelji podijeljeni u tri skupine. Tako su u kategoriji dvojezičnih škola interpretacije ocjenjivali Angela Šokac Marković i profesor Više škole u Baji Živko Gorjanac, u nižim razredima predmetnih škola lektorica hrvatskoga jezika na Visokoj

Croatiada 2012

Državno natjecanje u kazivanju poezije i proze na hrvatskom jeziku u Baji

Svečanost hrvatske riječi

U organizaciji Hrvatske državne samouprave, odnosno njezina Odbora za odgoj i obrazovanje, već petnaestak godina organizira se Croatiada, sustav natjecanja za hrvatske učenike osnovnih škola i gimnazija, te vrtičku djecu. Jedno od njih je i Državno natjecanje u kazivanju poezije i proze na hrvatskom jeziku.

Svečano otvorenje – uime domaćina Angela Šokac Marković pozdravlja sudionike i goste

školi u Baji Nataša Vejnović i profesor s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, pjesnik i ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Stjepan Blažetin, a u višim razredima generalna konzulica Ljiljana Pancirov i ravnatelj pečuške hrvatske ustanove, ujedno predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje Gabor Györfvári.

Usljedišla je smotra hrvatske riječi koja je ponovno predstavila svu jezičnu šarolikost hrvatskih regija u Mađarskoj. Osim hrvatskih pjesnika iz Hrvatske, zastupljeni su i domaći hrvatski pjesnici, stihovima i prozom na dijalektu ili zavičajnom govoru. Prema tome čuli smo pjesme Ratka Zvrka, Gustava Krkleca, Luke Paljetka, Jure Kaštelana, Grigora Viteza, Dragutina Tadijanovića, Dobriše Cesarica, Antuna Gustava Matoša, ali jednako

tako i pjesme hrvatskih pjesnika u Mađarskoj, Josipa Gujaša Đuretina, Marije Vargaj, Stipana Blažetina, Marka Dekića, Miše Jelića, Đuse Šimare Pužarova, Jolanke Tišler i drugih, te nekoliko narodnih pjesama i pripovjedaka. Među kazivačima je pak bilo i već dobro poznatih lica, prijašnjih godina više puta nagrađivanih sudionika od koji se još mnogo očekuje. Kako uz ostalo zaključno reče Angela Šokac Marković, svi su

sudionici pobjednici jer su najbolji među najboljima. Kao predstavnici svojih škola, naselja i regija, mogu biti ponosni na to što su mogli sudjelovati na državnom natjecanju. Ujedno je zahvalila kolegama, nastavnicima koji su uspješno pripremili učenike.

Natjecanje je završeno kratkim vrednovanjem stručnog ocjenjivačkog suda, te svečanom dodjelom spomenica i nagrada. Naime svim su sudionicima dodijeljene spomenice, skromni darovi i knjige, a zahvaljujući Hrvatskoj državnoj samoupravi, koja je osigurala odgovarajuća novčana sredstva, najboljima su dodijeljene i vrijedne nagrade, iznimno lijepa i vrijedna izdanja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. Nagrade i spomenice uručio im je Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave.

Tekst i slika: S. B.

Uzvanici i članovi ocjenjivačkog suda

CROATIADA 2012

Rezultati državnog natjecanja u kazivanju proze i poezije na hrvatskom jeziku

U kategoriji dvojezičnih škola

1–2. razred:

1. **Marina GALIĆ**, 1. r., HOŠUD Santovo (Marija Kovačev Milanković) – E, baš hoću
2. **Miroslav RADIĆ**, 2. r., HŠ „MK” Pečuh (Marica Kovačević) – R. Zvrko: Grga Čvarak
3. **Marko NEMERE**, 1. r., HOŠIG Budimpešta (Snježana Baltin) – S. Femenić: Kokoš

3–4. razred:

1. **Milena Maja ŠINDIK**, 3. r., HOŠIG Budimpešta (Katica Šokac) – R. Zvrko: Grga Čvarak
2. **Zolna GÁSPÁR**, 4. r., HŠ „MK” Pečuh (Ester Bogardi) – G. Krklec: Drveni bicikl
3. **Regina VÁRNAI**, 4. r., OŠ Martinci (Marta Ronta Horvat) – L. Paljetak: Tatu ili mamu
4. **Viktorija BOŽIĆ**, 3. r., HOŠUD Santovo (Marija Žužić Kovač) – Dva lovca (narodna)

5–6. razred:

1. **Darko HAHNER**, 5. r., HŠ „MK” Pečuh (Marija Jakšić Popović) – Z. Balog: Balada o rastresenom profesoru matematike
2. **Eva BREZOVIĆ**, 5. r., OŠ Martinci (Marta Ronta Horvat) – I. Tomičević: Zaljubljeni cvrčak
3. **Mirela GALIĆ**, 5. r., HOŠUD Santovo (Eva Gorjanac Galić) – G. Vitez: Zašto ne bi
4. **Dorottya PARADI**, 6. r., HOŠIG Budimpešta (Marijana Jakošević) – I. Cvitić: Od stoljeća sedmog

7–8. razred:

1. **Emin ALIUSTIĆ**, 8. r., HŠ „MK” Pečuh (Marija Jakšić Popović) – J. Gujaš Đuretin: Jednoj djevojci
2. **Patricio ČAHUT**, 7. r., HOŠUD Santovo (Nada Šišković) – Zet u gostima (narodna)
3. **Abel PERJAŠ**, 7. razred, OŠ Martinci (Marta Ronta Horvat) – J. Gujaš Đuretin: Jednoj djevojci
4. **Žolt KARLOVIĆ**, 7. r., HOŠIG Budimpešta (Marijana Jakošević) – L. Paljetak: Nebeski parketar

U kategoriji dvojezičnih gimnazija:

1. **Renata VELIN**, 12. b razred, HOŠIG Budimpešta (Mirjana Karagić) – J. Kaštelan: Tvrđava koja se ne predaje
 2. **Blaško ŠIMARA**, 9. r., HŠ „MK” Pečuh (Jelena Kis Kolar) – N. Miličević: Modra elegija
 3. **Natalija RONAI**, 9. r., HŠ „MK” Pečuh (Jelena Kis Kolar) – M. Vargaj: Kad te netko voli
 4. **Franjo PATAKI**, 9. r. HOŠIG Budimpešta (Ester Tamaško), I. Kozarac: Milovo sam
- #### U kategoriji predmetnih škola:

1–2. razred:

1. **Mišo MIHALJEVIĆ**, 2. r., OPS Mohač (Anka Đurok Brozovac) – G. Vitez: Olovko, piši o meni
2. **Petar PALUŠKA**, 2. r., OŠ Barča (Anica Popović Biczak) – Stipan Blažetin: Micko i Gricko
3. **Lila VILANJI**, 2. r. OŠ Lukovišće (Anica Popović Biczak) – K. Landeka: Miš
3. **Enikő CSETÉNYI**, 2. r., OŠIG „PK” Harkanj (Žuža Gregoš) – J. Ostarčević: Kad tata i mama kažu ne

3–4. razred:

1. **Tomislav VINAK**, 3. r., OŠ Lukovišće (Anica Popović Biczak) – I. Smolec: Čupko, ja i limunada
2. **Attila KÖRMENDI**, 3. r., OŠIG „PK” Harkanj (Žuža Gregoš) – I. V. Rović: Svaka čast
3. **Dana NEMETI**, 3. r., OPS „Šugavica” Baja (Marija Mandić-Galić) – Grigor Vitez: Tri male šarene mačje pjesme

5–6. razred:

1. **Zsolt CSONKAI**, 6. r., OŠ Lukovišće (Biserka Brantner Kolarić) – S. Pilić: Život je lijep
2. **Kitti SCHEVELIK**, 6. r., OC „NZ” Kerestur (Ljubica Doboš Siladi) – R. Pokolić: Dodji nazaj
3. **Bernadeta TURUL**, 5. r., OŠ „KZ” Serdahel (Katica Lukač Brodač) – Z. Kolarić Kišur: Pričaj mi, bako

7–8. r.:

1. **Patricija KOSA**, 8. r., OŠ „KZ” Serdahel (Katica Lukač Brodač) – K. Stanko Hartman: Čekaj me ipak, oče
1. **Inez RONTA**, 7. r., OŠ „GK” Šeljin (Robert Ronta) – Žena prevarila svojeg čoveka (narodna)
2. **Emma MOLNAR**, 7. r., OC „NZ” Kerestur (Ljubica Doboš Siladi) – A. Balent: Pevec
3. **Siniša KOVAČEVIĆ**, 7. r., OŠ Salanta (Eva Adam Bedić) – A. Šopov: Galeb koji kruži nad mojom glavom

Tekst i slika: S. B.

Stipan Blažetin

Micko i Gricko

Usred gluhe, mračne noći,
kada svatko spava,
iskrsnula iz rupice
dva mišića mala.
Uvukli se u smočnicu
punu slatka jela,
zaplesali, zapjevali
od grdnog veselja:
– Aoj, slavlja, mili Micko!
– Zaplešimo kolo, Gricko!
Zaigrajmo kolo vito,
neka nam je plemenito!
– Gledaj samo! Gledaj tamo
te onamo i ovamo!
Ima šunke i slanine,
kobasica, jabučica,
mlijeka, vrhnja i salame,
sir i kompot, orah koji...
Na polici kolač stoji!
Kruška, grožđe i malina,
šećer, maslac, čaša vina...
Pa i meda ima djeda!
Tu je i luk i banana,
limun, mast i naranča,
pa i smokva tu nam stoji.
Bit će slavlja, mili moji!
Kad odjednom svjetla tračak
dopre kradom u smočnicu.
– Bježi, Micko! To je mačak!
Bježi, Gricko, u rupicu!

Marija Vargaj

Kada te netko voli

*Kada te netko voli,
A žedan bi da pije,
Čašu mu tada dodaj
Ti, od svakoga prije
Jer moglo bi da se desi
Da mu čašu donese
Netko, od tebe prije.*

*Kada te netko voli,
A trudan se umori,
Nek mu znoj zbríše s čela
Rubača tvoja bijela,
Jer moglo bi da se desi
Da mu čelo umije
Netko, od tebe prije.*

*Kada te netko voli,
A u nečemu zgriješi,
Ti mu se nasmiješi
Jer moglo bi da se desi
Da se na njega nasmije
Netko, od tebe prije.*

*Kada te netko voli,
A ne zna da prozbori,
Reci mu jednostavno,
I ti ga voliš davno.
Jer moglo bi da se desi
Da mu ljubav otkrije
Netko, od tebe prije.*